AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
ՍԻՒՐԻԱ տար. 425, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տրկ. 6, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 4 տոլար
Տնօրէն-Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ԵՌՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ՇԱԲԱԹ 30 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1932
ՁԵՌՕՒԷ ԶՈՒՏ 3.50 Ս. Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 120 (565)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Շեշտեցինք այս անգամ Թիւրքերու մասնակի դիտաւորութեանց մասին, որոնք պարզ կը ցոլան Թրքական մամուլի վերջին յարձակումներուն մէջ։

Նպատակ ունենալով բովանդակ հայութեան բնաջնջումը, դահիճը այս անգամ կ'ուզէ անմիջական ուշադրութեան առարկայ դարձնել Սուրիահայութիւնը։ Այս մահացու պատիժը վստահ ենք, ան կ'ընէ մեզ ոչ միայն կոտորելու տենչէն մղուած, այլ հիմնուած քաղաքական մութ հաշիւներու վրայ։

Արաբական երկիրներու ազատագրումը դարաւոր լուծէ մը, այդ երկիրներու ուժեղացումը ու անցեալի արաբական հզօր իշխանապետութեան մը վերադարձի երկիւղը՝ Թրքական սահմաններուն վրայ, կը մղէ Անատոլուի վարիչները արթուն հսկել, փետտելու համար հեռաւոր այդ երազները՝ ձգտելով կրկին իր թևարկութեան տակ առնել ազատագրուած երկիրները։ Իսկ ան գիտէ որ այդ ծրագիրներուն խոչնդոտներէն մէկը հայութիւնն է։ Թիւրքը չի գործածեր այս իրականութեան համար, որովհետև գիտէ՝ որ մեր այս դիրքը քաղաքական հաշիւներու հետ չէ կապուած, այլ ֆիզիքական պահպանման բնազդին։ Ան՝ անգամ զգոյշ չէ ծածկելու իր դիտաւորութիւնները, ու ջարդի սպառնալիք կը կարդայ մամուլի էջերէն։ Իսկ մենք այդ անխոհեմ խոստովանութիւններուն պէտք չունինք Թիւրքը ճանչնալու համար։ Մէկ չէ, և ոչ ալ հազար՝ յիշեցնող խարանը՝ մեր արիւնաքամ մարմնին վրայ։ Պարզ է, այս կերպով՝ Սուրիական սահմաններու ընդլայնումի թէ բռնաբարումի պարագային՝ հայը հաճելի ներկայ մը չէ Թիւրքին համար։ Այդ իսկ պատճառաւ, օր մը մաքսանենգութիւն է պատրուակ հաւար կանչելու, օր մը Դաշնակ—Խոյպունը, օր մը Պէյրութի Դաշնակ քօմիթէն՝ որ Վիտինեանը կը ղրկէ անարեկում կատարելու, և կամ Սուրիական սահմանին վրայ կազմուելիք հայկական օճախի մը առասպելը՝ որ թև կուտայ Թիւրք մամուլի երևակայութեան։

Միամտութիւն պիտի ըլլար կարծել որ Թիւրքը կը գոհանայ մամուլի էջերէն շարունակ տօնքիշօտութիւններ ընելով։ Ներկայիս իսկ ան արդէն լուռ և դաւադիր աշխատանք կը տանի քայքայելու Սուրիահայութեան կենսական շահերուն։ Շնորհիւ իր դարաւոր տիրապետութեան ու ձգած կապերուն այս երկրին վրայ, շարունակ կ'աշխատի բնիկ տարրը լարել հայերուն դէմ։ Պետական գործերու յստակ ըմբռնումը, մեր թշնամին կը մղէ աշխատանքներու՝ անգամ հեռաւոր ապագայի համար։ Եթէ նոյնպէս չենք կարող մենք եւ մտածել ապագայի մասին, գէթ հետևինք ներկային, մանաւանդ թոյլ չտալով որ Թունաւորուի մեր շրջապատի օդը։ Դժուար չէ բնիկին հետ հասկացողութեան նստիլ՝ շահերու նոյնութեան մասին։

Այս երկրի ամենածայրայեղ ազգայնականն անգամ, չպիտի վարանէր ներկայ հոգատարութիւնը միշտ գերադաս համարելու Թրքականէն։ Եթէ հոգատարէն առաւելագոյն զիջումներ ձեռք ձգելու ակնկալութեամբ, այս երկրի ազգայնական վարիչը բարձրաձայն չի յայտարարեր այս ճշմարտութիւնը, այդ չի նշանակեր որ այս երկիրը կարօտն ունի արիւնոտ թաթին։ Այս պարագան իսկ բաւական է ի դերև հանելու Թրքական դաւերը։ Աւելի Թանկագին աջակից քան հայուն բազուկը՝ չի ունենար երբեք այս երկրի ապագայ վարիչը։ Գաղտնիք չէ որ կը հրապարակենք, հայը իր ֆիզիքական գոյութենէն իսկ դրդուած, բնական աջակիցն է այս երկրի բնիկ տարրին։ Իսկ քաղաքական ակնկալիքներ արաբը համոզուած է որ հայը չունի այս երկրին վրայ։

Երբ Սուրիական սահմաններու պահպանութեան հոգը օր մը լինայ այս երկրի վզին, շատ բան ապահովաբար պիտի փոխուի բնիկ տարրի մտայնութեան մէջ։ Ըսել կ'ուզենք որ կռուաններ ունինք հոն մղելու թշնամիին մութ հաշիւները Սուրիահայութեան վերաբերմամբ, որուն գոյութիւնը ու բարգաւաճումը այնքան անհրաժեշտ կը համարենք ազգային տեսակէտէ, հակառակ պարագային Հարաւային Ամերիկան է որ կ'սպասէ իր հսկայական ձուլարանով, իսկ հայ քաղաքական մտածողութեան համար ոչ մէկ տարբերութիւն ջարդի և ձուլումի միջև։

Անցեալ թիւով խօսած էինք ընդհանուր վտանգի մասին և ուշադրութիւնը հրաւիրած մեր ընդհանուր ղեկավարութեան, այս անգամ կը մասնաւորենք Սուրիան՝ Թրքական դաւերու անմիջական թիրախը, դարմանը նոյնպէս մասնաւորելով ու ուշադրութեան յանձնելով Սուրիահայ ղեկավարութեան։

Իրաւ պարզ է, որ այս բոլոր մտահոգութիւնները կարելի է խօսիլ չորս պատերու մէջ, կասկած չունինք որ խօսուած է միշտ, սակայն լրագրական խօսքն է՝ որ միշտ կը հաւակնի թափահարել, ահազանգ կարդալ, ու գանգուածներու բանդատութեան տակ ճնշել պատասխանատու անձերն ու մարմինները։ Դարմանը այս բոլոր երևոյթներուն, և կանխումը արիւնոտ հեռանկարներուն ի հարկէ կը կարօտի լուրջ քննութեան, բայց ինչ որ պիտի ուզէինք շեշտել այս առթիւ և ուշադրութիւնը հրաւիրել մասնաւորաբար Սուրիահայ երիտասարդութեան՝ այդ անհրաժեշտութիւնն է մեր մէջ մարտական կորովի զօրեղացման, վերջ ի վերջոյ բոլոր քաղաքական հաշիւները մէկ կէտի վրայ է որ կանգ կ'առնեն, ժողովուրդներու արժէքը մէկ նժարով է որ կը չափեն, գոյութեան իրաւունքը մէկ փաստի է որ կը զիջին, այդ մարտական կորովն է և ուժը, որուն առաւելապէս պէտք ունի շարունակ ֆիզիքական հալածանքի ենթարկուած ժողովուրդ մը։

Ժողովուրդ մը որ չի գիտեր ի հարկին ձեռքը բլթակի երկարել, երիտասարդութիւն մը որ չէ սորված պատեհ առիթին բռունցքը պրկել, միշտ ալ դատապարտուած պիտի ըլլայ թշուառութեան և աւերի։ Գլխաւոր դասը՝ որ կարող են մեզ ներշնչել Թրքական սադրանքները, այս պիտի ըլլայ ներկայիս։ Ու այս սահմանի մօտ ցրուած գիւղերէն մինչև քաղաքներու խորքը, ամէն տեղ ուր ցեղային ոսոխը կ'ուզէ անպատիժ կերպով հայութեան քայլերուն որոգայթներ լարել։ Ամէն ոք, ամէն առթիւ համոզուած պէտք է ըլլայ՝ որ ոչ մէկ ատեն կարելի չէ անպատիժ կերպով հայու արիւն թափել։

Ցեղափոխական գիտակցութեան խորացում և մարտական հոգիի մշակում։ Ահա՛ մեր կարգախօսը՝ իբր պատասխան թրքական արիւնոտ սպառնալիքներուն։

ԼՈՒԹԵՐ

ՈՒ՛Վ Է ՓԻԷՌ ԼԱՎԱԼ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԵՒ ՅԱՆԴՈՒԳՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐԸ

Փիեռ Լավալ կազմեց իր երկրորդ դահլիճը։ Միացեալ Նահանգներու եւ Եւրոպայի ակնարկները սեւեռած են ցակալին այս երիտասարդ մարդուն վրայ, որ ոչ թէ միայն Ֆրանսան, այլ ամբողջ Եւրոպան կառավարելու եւ անոր ուղղութիւն տալու ցանկութիւն ունի։

Փիեռ Լավալ երեկ նախարարապետ էր։ Այսօր այդ հանգամանքը պահելով մէկտեղ, արտաքին նախարարութեան պատասխանատուութիւնն ալ ստանձնած է։ Ներկայ տագնապի օրերուն, Ֆրանսայի ամբողջ բեռը իր ուսերուն վրայ վերցնող այս յանդուգն քաղաքագէտի մասին, հետեւեալ կերպով կ'արտայայտուի դանիացի օրագիր մը, որ վերջերս առիթ ունեցած է տեսակցելու անոր հետ։

Մինչև հազուով, օրը հարիւր հոգիի ունկնդրութիւն կուտայ։ Ծանօթացուած է՝ իբր աշխարհի ամենէն անփոյթ և անհոգ մարդը։ Ճշմարիտ չէ սակայն այն տպաւորութիւնը։ Ընդհակառակը, Փիեռ Լավալ՝ իր ժամանակակիցներուն մէջ ամենէն աւելի աշխատողը, անխոնջը և կորովալիցը եղած է այն ատենէն որ Փուանքարէն անգամ խաւարի մէջ կը մնայ իր մօտ։ Այսպէս ըլլալով մէկտեղ, Լավալ գիտէ արհեստը ուրիշներուն վրայ ձգել և անփոյթ մարդու տպաւորութիւն ձգելու։

Ծաղիկները կը պաշտէ այս մարդը։ Ոչ թէ կեղծ, այլ իրական ծաղիկներ, որոնցմով զարդարուած է իր աշխատասենեակը, որ նախարարի մը սենեակը ըլլալէ աւելի, նոր ամուսնացած երիտասարդի մը սենեակին կը նմանի, որ իր ստացած ծաղկեփունջերը ձգելով, մեղրալուսնի ճամբորդութեան ելած է։

Կեանքիս մէջ այսչափ հաւաքուած ծաղիկ տեսած չեմ։ Այս սենեակին մէջ է որ ընդունեց զիս։

Ծնած է Օվերնի մէջ և ունի Օվերնացիի մը բոլոր յատկանիշները, աշխատասիրութիւն, խնայասիրութիւն, խելացութիւն, նախատեսելու կարողութիւն և բարի տրամադրութիւն։ Եթէ աւելի մօտէն գիտէք զինք, շատ խարտեաշ գոյն, շատ կարմիր շրթունքներ, եւ սպեր ունեցող այս մարդը կը յիշեցնէ Սավրիտանացիներու շրջանը, երբ Օվերնը կը գտնուէր արաբներու տիրապետութեան տակ։

— Շատ հաւանական է որ երակներուս մէջ արաբի արիւն ըլլայ։ Հին, շատ հին շրջանին, հազարաւոր Օվերնացի աղջիկներ ամուսնացած արաբներու հետ։ Հաւանական է որ հակումս դէպի խորհրդաւորութիւն և միաբանութիւն, բացատրուի արաբական ծագումովս։ Բայց քանի որ կը խօսինք ծագումի մասին, պիտի ուզէի որ վճռապէս հերքէինք այն առասպելը թէ ծնողներս շատ խեղճ ու աղքատ եղած են։

Ճշմարտութիւնը այն է՝ որ — շարունակեց Փիեռ Լավալ — հայրս առանց հարուստ ըլլալու, բարեկեցիկ գիւղացի ագարակատէր եղած է, իր ծառայութեան մէջ բազմաթիւ բանուորներ և ծառաներ ունենալով։ Մեզի տրուած է եւ դաստիարակութիւն և կրթութիւն։ Այսպէս է որ շատ փոքր տարիքէս անգլերէն սորված եմ.....

∴

Շատեր կ'ենթադրեն թէ լաւ պետ մը և իսկական քաղաքագէտ մը ըլլալու համար, պէտք է ունենալ համոզումներէ ու անշարժ գաղափարներէ աւելի նկարագիր։ Այս տեսակէտով, Լավալ անկասկած պետ մըն է։ Իր պատկանած կուսակցութիւնը (Ընկերվարական) որ մը գժգոհ մնալով Լավալի թուլութենէն — աւելի պատահեցաւ 1920-ին — մեղադրանքի տակ դրաւ զինք և կուսակցութեան խորհուրդին առջև կանչուեցաւ ինքզինք արդարացնելու համար։ Լավալ ներկայացաւ, տիրականօրէն արդարացուց ինքզինքը և հրաժարեցաւ կուսակցութենէն։ Այն օրէն ի վեր ոչ մէկ կուսակցութեան չմասնակցեր։

Իբր քաղաքագէտ կը ներշնչուի չորս մեծերէ, Քլէմանսօ՝ որուն վրայ կը հիանայ, Քայեօ՝ որ դիւթած է զինք։ Բրիան՝ որուն հրապարակային ենթակայ է, Թարտիէօ՝ որուն հանդէպ սէր ունի։

Այս չորս մեծ մարդոց փայլուն յատկութիւններէն ոչ մէկը ունի Լավալ։ Միանգամայն, չունի անոնց թերութիւններն ալ, որոնք ակարութիւն ենթադրել կուտան։ Լավալ՝ Ֆրանսացի քաղաքագէտներու մեծամասնութենէն կը զատուի անով որ հռետոր չէ։ Հռետորութեան արուեստը անծանօթ է իրեն։

Ասոր փոխարէն օժտուած է հազուագիւտ յայտնատեսութիւնով, որ դժուարին բոպէներուն առաջ եզրակացութիւններ ու կ'առաջնորդէ զինք։ Անոր չափ ոչ ոք չկրնար հասկնալ թէ ինչ կը մտածեն ուրիշներ։ Անոր չափ ոչ ոք չկրնար ընտրել հոգեբանական, վճռական պահը՝ երբ խօսքէն պէտք է գործի անցնիլ։

∴

Լավալ հետևեալ կերպով իր տեսակէտները պարզեց անտեսական տագնապի մասին.

— Այս սոսկալի տագնապին մէջ Ֆրանսա պատասխանատու չէ։ Արդարև, ասիկա ըսել չէ թէ փափաքող չենք մեր կարելին ընելու չարիքը կանխելու համար։ Արդէն մեր լաւագոյնը ըրած ենք կացութիւնը բարւոքելու համար։ Սակայն պէտք չէ մոռնալ որ ամէն բան մեզմէ կախում չունի։ Պէտք չէ մոռնալ նաև որ մեր համեմատական հանգստութիւնը հետևանք է այն զոհողութեան, որ պարտադրեցինք ինքզինքնուս։ Միշտ պահեցինք արտադրութեան և սպառումի հաւասարակշռութիւնը։ Այսպէս ըլլալով մէկտեղ, շատ լաւ գիտենք թէ մեկուսացած չենք կրնար ապրիլ։

∴

Պ. Լավալ կը փառաբանէ Ֆրանսացիի խնայասէր ոգին։ Կը լսեմ և կը հիանամ իր վրայ, որովհետև անկնկալ եղաւ ինծի համար լսել յուզումնավար և քնարական Լավալը՝ երբ կը խօսէր սու առ սու խնայուած ֆրանքներուն հրաշքի մասին։ Կը լսեմ զինք։ Անոր դէմքը կը ճառագայթէ։ Քիչ մը չունեցաւ, յետոյ դարձեալ ձայնը բարձրացնելու և խօսելու համար ֆրանսացիի խելացութեան մասին»։

IVAN BJOERNE

ԻՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ ԶՕՐ. ՔՈՒԹԷՓՈՖ

ՍՕՆԻԱ ՉԵԿԱՅԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼ

ԶԳԱՅԱՑՈՒՆՑ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Էլ Ան[illegible]» կը ստանայ իր թղթակցէն զօր. Քութէփոֆի սպանութեան [illegible]։ Երէկուան թիւով կը գրէ [illegible]եալ մանրամասնութիւններ։

Ուշ[illegible]ընք գրելու Սոնիաի արկածախնդրութեանց մանրամասնութիւնները, որովհետև չէինք լրացուցած մեր քննութիւններն ու պրպտումները։ Հասկցանք որ Սոնիա թեթեւսոլիկ և անհաւասարակշիռ աղջիկ մը չէր, ընդհակառակը Փարիզի և Եւրոպայի մէջ հայլայի կեանք մը կ'անցնէր և կը տեսակցէր ամենաբարձր դասու պատկանող մարդոց հետ։

Ընդհանուր Ապահովութիւնը նախապէս պէտք եղած հետաքրքրութիւնը ցոյց չի տուաւ այս խնդրին. բայց այժմ կը տեղեկանանք որ խիստ քննութեանց ենթարկուած է և կարևորութեամբ կը հետեւի, որովհետև այդ աղջիկը Սոնիա Քոթզէր չէր, այլ այդ անուան տակ պահուած իշխանուհի Վալիս Էլէն Արանկօզ էր, Բօլօնիացի բարձր և իշխանազուն ընտանիքէ մը։ Անոր հայրը, Մոսկուայի հաւատարիմ բարեկամներէն էր և դէմ Բօլօնիայի անկախութեան. ամէն ալ ջանք կը թափէր արգիլելու համար Բօլօնիոյ անկախութեան շարժումները։

Սակայն, հակառակ անոր աշխատանքներուն, երբ Բօլօնիան տիրացաւ իր անկախութեան, երկրէն դուրս վտարուեցաւ ան և օտարութեան մէջ սպաննուեցաւ անծանօթներու կողմէ։

Սոնիաի հայրը իր մահէն վերջ, ձգած էր կին մը և երկու աղջիկներ։ 1923ին մայրը կը մեռնի, մեծ աղջիկը կ'ամուսնանայ ռուս սպայի մը հետ, իսկ պզտիկ աղջիկը՝ Սոնիա Չեկայի մարդոցմէ մէկուն կը ծանօթանայ։ Շնորհիւ իր գեղեցկութեան, Սոնիա կը հրապուրէ Չեկայի գործակալը և կը տիրանայ անոր սրտին։ Անկէ վերջ Սոնիա կ'իյնայ Չեկայի գիրկը և կը դառնայ անոնց վստահելին։

1925ին Չէկան կուզէր Եւրոպա ղրկել լրտես մը, ծառայելու համար իրենց ծրագրին։ Սոնիան ամենայարմարն էր։ Իսկոյն փոխեցին անունը, Սոնիա Քոթզէր անունով անցագիր մը պատրաստեցին, մեծաքանակ դր[illegible] սրներ տրամադրեցին և ճամբո[illegible]ին։

Սոնի[illegible] կնեցաւ Լոնտոն և հոն սկսաւ [illegible]տել Մոսկուայի հաշւոյն։ Ա[illegible]իոյ մէջ այնքան բարձր կեանք մը վարեց Սոնիա, որ յաջողեցաւ կապեր հաստատել Լոնտոնի բոլոր բարձրաստիճան շրջանակներուն և քլիւպներու հետ և իր տեղեկութիւնները ճոխացնել ատոր շնորհիւ։ Ան, օրը օրին իր ընդարձակ տեղեկագիրները կը ղրկէր Մոսկուա կամ Չեկայի կեդրոնը, առևտրական ներկայացուցչութեան միջոցաւ։ Սոնիա իր պաշտօնը այնքան յաջող կատարեց, որ մասնաւոր գնահատութեանը արժանացաւ Չեկայի Վարչութեան։ Մոսկուայի մէջ ալ ան դարձաւ ծանօթ լրտես մը։

Առեն մը վերջ, անգլիական կառավարութիւնը, տեսնելով որ Մոսկուայի առևտրական հաստատութիւնը դարձած է լրտեսութեան բոյն մը, վերջ տուաւ անոր գործունէութեան և որոշեց երկրէն դուրս հանել զանոնք։ Այդ միջոցին Սոնիան ալ վախնալով որ ձեռք անցնի, Փարիզ գնաց Չեկայի համաձայնութեամբ։

Փարիզի մէջ, Սոնիան նշանակուեցաւ Չեկայի գործակալ և մասնաւոր պաշտօն ստացաւ հետապնդելու համար ճերմակ ռուսերու գործունէութիւնները, որոնք կը կարծուէր որ Մոսկուայի դէմ դաւադրութիւններ կը պատրաստեն։

Շատ կարեւոր դեր մը կատարեց Սոնիան Փարիզի մէջ։ Շնորհիւ իր արտակարգ ճարպիկութեան, գեղեցկութեան և Բօլօնիացի ըլլալու հանգամանքին, յաջողեցաւ ինքզինքը բոլորովին հակառակ ցոյց տալ Մոսկուայի։ Այս կերպով ճերմակ ռուսերու բարեկամութիւնը շահեցաւ և մինչև անգամ սկսաւ յարաբերութիւն մշակել զօրավար Քութէփոֆի հետ։ Զօրավարը սիրեց Սոնիան և իր գաղտնիքները սկսաւ պարզել անոր։ Սոնիան որպէս սիրուհին զօրավար Քութէփոֆի, աւելի լայն վստահութիւն վայելեց բոլոր ճերմակ ռուսերու մօտ և աւելի ընդարձակեց իր ծանօթութիւնները անոնց ծրագիրներուն և գործունէութեանց շուրջ։

Սոնիան երբ տիրացաւ զօրավար Քութէփոֆի սրտին և զայն առաւ իր ձեռքերուն մէջ, համաձայնութիւն գոյացուց Չեկայի հետ և պատրաստեց ծանօթ դաւադրութիւնը։ Իսկոյն Փարիզ հասան Չեկայի վստահելի և դաւադիր մարդիկը։ Քութէփոֆի սպանութեան գարշելի ծրագիրը պատրաստուեցաւ և գործադրուեցաւ։

Անշուշտ կը յիշեն ընթերցողները թէ՝ այդ օրերուն բոլոր թերթերն ալ գրեցին թէ զօր. Քութէփոֆ անհետացումէն անմիջապէս առաջ տեսնուած է աղջկայ մը հետ։ Ահա՛ այդ աղջիկը Սոնիան էր։

Քութէփոֆի անհետացումէն վերջ, Սոնիան իր հետքը կորսնցուց և անգամ մ'ալ չի տեսնուեցաւ Փարիզի մէջ։ Ամիսներ վերջ ան գտնուեցաւ Եգիպտոս և հոն ապրեցաւ Ճորճ Շամի անուն Մոսկուայի գործակալի մը հետ։ Սոնիան որպէս արթիստ գտնուեցաւ Եգիպտոս։

Անցած տարի Յունիսին, երբ Սոնիա լսեց որ Կրան Տիւք Սէրէյ, ճերմակ ռուսերու պետը, Եգիպտոս կուգայ, վախցաւ որ ճանչցուի անկէ, և որոշեց անհետացնել իր հետքը։ Որովհետեւ ան զօր. Քութէփոֆի հետ յաճախ տեսած էր Կրան Տիւքը։ Ճար մը գտաւ և յաջողեցաւ ապահովել անցագիր մը Սուրիա գալու համար։

Սոնիան եկաւ Պէյրութ և համաձայնութիւն կնքեց Ըէսթօրան Ֆրանսէզի հետ, որպէս արթիստ։

Առեն մը աշխատելէ վերջ հոն, իմացաւ որ Կրան Տիւք Պէյրութ պիտի գայ։ Շատ յուզուեցաւ, լացաւ և աւելի սերտ յարաբերութեան մտաւ Ճորճ Շամիի հետ, որ ինչպէս կը հասկցուի Չեկայի գործակալ մըն էր։

Կրան Տիւքի Փարիզ վերադարձէն յետոյ, Սոնիա Եգիպտոս գնաց և այն օրէն իվեր կորսնցուց իր հետքը։

ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՇՈՒՐՋ

Այս հայրենասիրական պոռթկումները պիտի բաւե՞ն Դանայեան կարասը լեցնելու և ամայի ու աւերակ Թիւրքիան ծաղկեցնելու։ Ժամանակը պիտի պատասխանէ այս հարցին։ Միայն անվիճելի է որ քէմալապետութիւնը բացարիկ ճիգ մը կը թափէ, նոր ճակատամարտ մը շահելու,— «Տնտեսական Տումլու Փունար»ը, ինչպէս կըսեն իրենք, Ռազմադաշտին վրայ, դէպի ծով արշաւին յաջողութիւնը (1922) ներշնչման աղբիւր մըն է Նոր Թիւրքիոյ համար։ Եւ եթէ տասնի այս ճակատին զանազան կէտերուն վրայ, ամէն պարագայի մէջ իր գլխաւոր ուժը պիտի թափէ "դէպի հարաւ, դէպի սուրիական սահմանագծին երկայնքը։

Արդարեւ, այն օրէն ի վեր որ ներքին գործավարը պտոյտ մը կատարեց այդ կողմերը, և «երեւան հանեց» մաքսանենգութեան ծաւալումը, մամուլ և կառավարութիւն ձեռք ձեռքի տուած են, ընդարձակ, սիստեմաթիք արշաւանք մը կազմակերպելու համար։

Անցեալ անգամ, առիթ ունեցանք յիշելու թէ ներքին գործավարը և իր հետեւորդները, ինչպէս և Սուրիոյ մէջ Թուրք Նոտամ լրտեսները մաքսանենգութեան ծաւալումը կը վերագրեն սահմանին վրայ հաստատուած հայ գաղթականութեան։ Այս պատմութիւնը ոգեւորութեան աղբիւր մը եղաւ Թիւրք մամուլին համար, որպէսզի չտեսներ արձակէ այդ գաղթականութեան դէմ, գոյն գիր ու գոյն, «փերիշան» վիճակի մը մատնելու սպառնալիքով։ Այս տողերը գրուած ատեն, սրբազան պատերազմը կը շարունակուի անօրինակ ուժգնութեամբ, երկրորդական թէ վըրայ ձգելով բուն չարիքը — մաքսանենգութիւնը։

Լաւ է խօսիլ փաստերով, և կարգով։

Դեկտ. 6ին, կէս-պաշտօնական «Ճիւմհուրիյէթ»ը կը գրէր իր խմբագրապետին, հռչակաւոր Եունուս Նատի պէյի ստորագրութեամբ.

— «Մինչև հիմա սահմանագլուխի գեղերուն առթիւ դրացի կառավարութենէն բարեացակամութիւն չտեսանք։ Ընդհակառակն, չկրցանք ազատել այն ենթադրութենէն թէ մաքսանենգութիւնը և անապահովութիւնը պարզապէս քաջալերութիւն կը գտնեն պաշտօնական ձեռքերէ։ Չենք վարանիր ըսելու որ Ֆրանսայի կողմէ Սուրիոյ հիւսիսային մեր սահմաններու վրայ հայ գաղթականներ տեղաւորելու համար եղած ջանքը անհասկընալի մնալու դատապարտուած պատմական իրողութիւն մըն է։

«... Կարելի՞ է բարեկամական նկատել Թիւրքիայէն մեկնած հայ գաղթականները Թրքական սահմաններուն վրայ տեղաւորելու ձեռնարկը... Այս մարդիկը մեր սահմաններուն վրայ ցարել իբրեւ մեզի անհանգստութիւն պատճառող տարր մը՝ կը նշանակէ անոնց կեանքին հետ խաղալ։ Երբ մեր անդորրութիւնը խանգարող բոյները քանդելու հարկադրութիւնը, պատասխանատուութիւն մը անոնց որ իբրեւ գործիք մը ծառայեցնեն այդ մարդիկը։ Եթէ ըսեն թէ միջազգային բարդութիւններ կը ծագին այսպիսի գործերէ, ոչ ոչ միայն մենք, այլ ուրիշներն ալ պէտք է վախնան։ Երբ մեր գոյութեան կը սպառնան, մենք չենք վախնար միջազգային բարդութիւններէ։ Ինչո՞ւ մեր քիթին տակ կը խօսին հայ գաղթականները:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԻՆ

ՓԵՏՐ. 13-ԻՆ ԱՄԵՐԻԿ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ինչո՞ւ հաշիւի չեն առներ որ օր մը երբ դանակը ոսկորին հասնի, այդ մարդիկը ցիրուցան ու բռնաւոր վիճակի մը պիտի մատնուին։ Այս պատրաստ հաշուի առնելով գիտակցօրէն գործողները բացայայտ ոճիր մը կը գործեն։ Առհասարակ ճանի ատեն կը կրնենք — այս ոճիրը ոչ թէ մենք, այլ ուրիշներն են որ կը գործեն»։

Դեկտ. 13ին, «Միլլիյէթ»ի խմբագրապետ Մահմուտ պէյ, որ միանոյն ատեն երեսփոխան է և ընկերացաւ Ներքին գործավարին ճամբորդութեան, կրկին արծարծելով մաքսանենգութեան խնդիրը, գրեց թէ սահմանամերձ գիւղերու Հայերը «մաքսանենգութիւն կընեն» ոչ միայն չահու ակնկալութեամբ, այլ և Թիւրքիան տնտեսապէս քանդելու համար, «քանի որ չկրցան քանդել զաքականապէս»։

Դեկտ. 16ին, «Ճէնի Կիւն», Թունդ խուժանավար օրաթերթ մը, որ Նազըմ փաշայի Ցուշիրը կը հրատարակէ «յաւելեալ և ճոխացեալ» մանրամասնութիւններով, մէջտեղ դրաւ նոր խնդիր մը.— Ֆրանսացիները կազմատին հայկական պետութիւն մը կազմել, «էլ Ճէզիրէի կառավարութիւն» անունով։ Այս եղանակին վրայ ձայն բռնեց աւելի ճիշդ տուն տուաւ Նաև «Ճումհուրիյէթ», Դեկտ. 16 թուակիր թղթակցութիւն մը հրատարակելով Պէյրութէն։ Նոյն պատմութիւնը աւելի ընդլայնուած,— Ֆրանսացիները կուզեն քանդել Սուրիական Միութիւնը, զօրացնելով փոքրամասնութիւնները։ Անոնք Արաբներէն աւելի կը խորհին Հայ, Ասորի, Զէյքէզ, Քիւրտ և Քաղդէացի հասարակութեանց վրայ, զանոնք իրենց հաւատարիմ և կուսակից համարելով։ Սակայն, իրականին մէջ, առոյգ է որ վարագոյրին ետև ծածկուած նպատակ. է հայկական բոյն մը կազմել այս շրջանին մէջ։ Ֆրանսացիները այս նպատակով հանրագրութիւն մը ստորագրել կուտան ժողովուրդին և այդ շրջանի խառն բնակչութիւնն ալ կը բռնորսպէ, առանց տեղեակ ըլլալու իր աչքին առջեւ խաղցուած վտանգաւոր խաղին»։

Դեկտ. 17ին, 18ին, 19ին և 24ին, «Միլլիյէթ»ի մէջ, «Նաչիդ Հազզը կոչուած թղթաւականն մը պատրաստ որս գտնելով, թառեցաւ ու փչեց ... Եթէ հաւատանք իր պատմութեան, մասնաւորապէս Հալէպի մէջ հաստատուած բոլոր ծանօթ Հայերը «գաչագճի» են (մաքսանենգ)։ Եւ ոչ միայն անհատներ, այլև Դաշնակցութիւնն ու Հօյպունն ալ իրենց դրամագլուխը յատկացուցած են մաքսանենգութեան։ Նոյնպէս մաքսանենգութեան բոյներ են վերջին տարիներու ընթացքին հաստատուած հայկական գիւղերը։

Քանի մը հատուածներ առաջին գրութենէն, իբրեւ բնորոշ ապացոյց տիրող հոգեբանութեան և հետապնդուած քաղաքականութեան.

— «Այսօր Հալէպի շրջանը Սուրիա կոչուելու համար հազար վկայ կուզէ։ Փայասէն մինչև Ճէզիրէ երկարող աղտոտ երիզ մը չատոնց սուրիական հանգամանքէ հանած է այս վայրերը։ Սուրիոյ տիրողները Թիւրքիոյ դէմ թշնամացնելու համար այստեղ համախմբեցին չըւանէն, ցրեցին ազատած հայ Դաշնակները, չէչէն և քիւրտ աւազակները, դարերէ ի վեր իրենց ցեղին ծնունդը մոռցած մարդիկը...

«Հանգանակութեամբ հայկական գիւղեր չինուեցան։ Ասոնք ի՞նչ պիտի ուտէին, ի՞նչ պիտի խմէին։ Ոչ Սուրիա, ոչ մարդասիրական մարմինները, ոչ ալ Սուրիոյ տիրողները կը կշտացնէին ասոնց փորը։ Իսկ Հալէպը օրէ օր կը խառնուէր։ Հալէպի բանուկ արհեստները Թիւրքիոյ մէջ ալ կը զարգանային։ Հալէպ իր արտադրութիւնը իր մէջ ծախելու կարող քաղաք մըն ալ չէր։ Եւ դարձաւ մաքսանենգներու քաղաք մը, մաքսանենգներու գլխաւոր քաղաքը։

«Եւ մաքսանենգութեան դրօշին տակ հաւաքուեցան,—

«Հանգանակութեամբ սահմանագլուխի երկայնքը լեցնող Հայերը.

«Հովանաւորութեամբ Թրքական սահմանին վրայ համախմբուելու հրաւիրուած Հայերը.

«Ջրի հող ստացող Հայերը.

«Քանի մը հարիւր յիսունիներոնները (ակնարկէ իբրեւ դաւաճան սև ցանկը անցած Թիւրքերուն).

«Թիւրքիոյ մէջ ձեռքերը արիւնի մէջ թաթխելէ մէկ չարաճճի յետոյ Հալէպէն նամակ գրող թղթաւականները.

«Աւազակութենէ ուրիշ արհեստ չունեցողները.

«Հայրենիք չունեցողները և ամէն տեսակի սողացողները»։

Ինչպէս կը տեսնենք, ցախցախի՜չ են փաստերը։ Եւ ինչո՞ւ զարմանալ որ Էնկիւրի այնքան բացառիկ օրէնքներ մշակած է, այս բոյները քանդելու և Թիւրքիոյ տնտեսութիւնը փրկելու համար։ Կառավարութիւնը օրինագիծը յանձնելով Ազգ. Մեծ Ժողովին, 300,000 ոսկիի վարկ մը պահանջած է, մաքսային զէտերու ընդհ. հրամանատարութիւն մը հաստատելու համար, որուն կեդրոնը պիտի ըլլայ Էնկիւրի։ Վարչական միջոցներէն զատ, ձեռք պիտի առնուին զինուորական միջոցներ, գիտական վերջին նորութիւններով։ Բոլոր քաղաքներու և գիւղերու մէջ, կարելի պիտի ըլլայ խուզարկութեան ենթարկել ո՛րեւէ տուն։ Պատիժներ նախատեսուած են 10,000 ոսկիէն մինչև տասը տարի բանտարկութիւն։ Դատավարութիւնը պիտի կատարուի առանց սովորական ձևակերպութիւններու։

Ասոնք օրէնքին տրամադրութիւններն են։ Իսկ եթէ ինչեր կրնան կատարուիլ «արտաքոյ օրինաց» գործը այսքան ուռեցնելէ, մանաւանդ Սուրիոյ հայ գաղթականութիւնը իբրև խռովարար և մաքսանենգ ներկայացնելէ յետոյ, պարզ տրամաբանութեան խնդիր է։ Թիւրքերուն համար անձրևն ու կարկուտն անգամ կրնան պատրուակ ծառայել քաղաքական հալածանքի, ջարդի և աւարառութեան։ Այնպէս որ չզարմանանք, եթէ հարաւային սահմաններուն վրայ եւս կրկնուին այն «քաջագործութիւնները» որոնք այնքան աւեր ցանեցին արեւելեան ճակտին վրայ։

«Դրօշակ» (Վերջ)

ԱԶԳԵՐՈՒ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Ցաճախ կը կրնենք Թուանշանները գործածելու այս սխալը։ Մարդիկ, նոյն իսկ յառաջոյն տնտեսագէտ ընկերաբաններ, քանի մը միլիոններ քով քովի դնելով եզրակացութիւններ կը հանեն չուտ չուտ թէ անհաւասարութեան առաւելը ո՛ր կողմն է, պակասը ո՛ր կողմը։ Անշուշտ մեր չատ մը ծանօթութիւններն ու գործունէութիւնները պէտք ունին թիւերու օգնութեան. բայց պէտք չէ մանաւանդ այս զինաթափութեան խնդրոյն մէջ անոնց «face value»ն բացարձակ արժէք նկատել։ Դարձեալ օրինակ մը։ Երկու Անկլօ-Սաքսոն ազգերը զինական ծախսերու մէջ ցանկին գլուխը կը կենան։ Թուաբանական հաշուով իրենց զինուորական պիւտճէն ուրիշ որեւէ ազգինէն աւելի բարձր է։ Կարծեմ իւրաքանչիւրին համար մօտաւորապէս 600,000,000 տոլար է ծախսը։ Բայց բնակչութեան անձի գլուխ հաշուելով խնդիրը այնքան ալ գէշ չ'երևար, և վերջապէս արդար է Անգլիոյ աշխարհածաւալ տէրութեան պարտականութիւնները նկատի առնել, ինչպէս նաև Ամերիկայի հսկայ բռնակցութիւնը։ Եթէ դրած թիւերս ճիշդ են — որովհետև չատ դժուար է թիւ գործածելու մէջ ճիշդ գտնուիլ, քանի որ չատ մը նկատառութիւններ հաշուի բերուելու են — Մեծն Բրիտանիան անձի գլուխ 12.2 տոլար կը ծախսէ «ազգային պաշտպանութիւն» կոչուած անծանօթին, իսկ Ամերիկան՝ հազիւ 5 տոլար։ Այս տեսակէտէն հաշուելով Ամերիկան ցանկին մէջ քանի մը ազգերէն վերջը կուգայ, որոնցմէ մին է Սպանիան որուն անունը գրեթէ չի յիշուիր իսկ զինաթափութեան հրապարակներուն վրայ։

Պարզ է որ զինաթափութեան խնդիրը աս հասարակ կարծուածէն բարդ է։ Եթէ մենք ալ ընդհանրացումներ ընելու սխալը գործենք, պիտի ըսէինք թէ ազգերու զինաթափութեան քաղաքականութիւնն է. կարելի եղածին չափ քիչ զէնքով համեմատաբար միւսներէն զօրաւոր դիրքի մէջ գտնուիլ։

Զինաթափութեան ամենէն մեծ դժուարութիւնը սակայն հոգեբանականն է։ Բոլոր հաշիւները, բոլոր համաձայնագրութիւնները պատերազմի կարելիութեան վախը ունին իբր մեկնակէտ։ Քաղաքական ամէն գործունէութեան ետեւ, ըլլա՛յ իսկ խաղաղասիրական, պատերազմի մտայնութիւնը կայ։ Անճոռնի չատուածին ուրուականը ամէն ժողով կը յաճախէ։ Անցեալ տարի Ժընևի տարեժողովին մէջ բոլոր բանախօսներուն լեզուին ներքև պատերազմի կարելիութիւնը կը հոլովուէր։ Անոնց մէջէն քաջ խօսող մը բացագանչեց. «Քանի ես հոս պաշտօնիս վրայ եմ, չի կրնար պատերազմ պատահիլ»։ Եւ ժողովականներ իրարու երես նայեցան. «Ուրեմն խաղաղութիւնը մէկ թելէ՞ն կախուած է... Ուրեմն խաղաղութիւնը մէ՞կ մարդուն վըրայ հաստատուած է...» Գրիան անշուշտ այսպէս ըսել չէր ուզեր, բայց իր խօսքը այդ տպաւորութիւնը յառաջ բերաւ, կամ աւելի ճիշդը մտքի այդ խաղին տեղ տըւաւ. L'Esprit Internationalի ամառուան թիւին մէջ Wichom Steed յօդուած մը տուաւ որուն մէջ կ'ըսէ.

«Խաղաղութեան գաղափարը ամենէն յեղափոխական բանն է զոր երբեք կարելի ըլլար երևակայել. քանզի մեր ընկերային կազմին ամբողջ կառուցուածքը, մեր ընկերային տրոփիլինի ամբողջութիւնը, մեր պատուոյ աստիճանները, ամենքն ալ հիմնուած են պատերազմի վրայ, պայքարելու ստիպողականութեան վրայ։ Եւ երևակայել որ հիմա կ'ուզուի այս ամէնը փլցնել, արտաքսել։ Կը կարծէ՞ք որ ընկերային կառուցուածքը նոյնը պիտի մնար. երբե՛ք, երբեք։ Մարդիկ — չատ պատուաւոր ու հռչակաւոր մարդիկ — որոնք ամէն տարի Ժընև կ'երթան չատ յեղափոխական չեն։ Եթէ խաղաղութեան մասին կը խօսին, իրենց բուն փափաքածն է միայն միջոցներ գտնել երկարաձգելու համար պատերազմը, և ոչ թէ սանձելու համար մարդկային քաղաքակրթութեան այն նոր երևոյթը որ կը կոչուի խաղաղութիւն»։

Խաղաղութիւնը չատերու մըտքին մէջ տակաւին պատերազմի բացակայութիւնն է, ոչ-պատերազմ մը՝ ինչպէս կ'ըսէ Steed. անհրկա դրական գետնի մը վրայ ներգործող ուժ մը չէ եղած դեռ, ինչպէս որ պատերազմը ժխտական գետնին վրայ ներգործող ուժ մըն է։ Այս իրողութիւնը հասկնալի կ'ըլլայ թէ մինչև ո՛ր աստիճան մարդոց ամբողջ մտայնութիւնը և վարքը պատերազմի գաղափարին տիրապետութեան ներքև է։ Նոյն իսկ անոնց այսպէս կոչուած խաղաղասիրութեան գաղափարը ենթակայ է այդ մտական մտայնութեան։ Դեռ չենք կրցած ճշմարտօրէն խորհիլ խաղաղութեան մասին։ Հազիւ թէ ոչ-պատերազմի նախադուռին առջեւն ենք։

Պատերազմի կարելիութեան մըտայնութիւնով կարելի չէ խաղաղութեան դրութիւնը յօրինել։ Քանի հաւադամար կազմողներուն միտքը հին դրութեամբ, պատերազմի գաղափարով, կաղապարուած է, անոնք պիտի ուզեն «գործնական» ըլլալ, այսինքն զէնքերը ի հարկին կրճատել, բայց ումբերը չպակսեցնել։

Մտքերու մէջ նոր յեղաշրջում մը պէտք է, համոզելու համար մարդիկը որ պատերազմի հաւանականութիւնը չրջուած է — աշխարհի բոլոր ազգերը ընտանեկան չղթաներով իրարու կապուած են, այնպէս որ մէկուն շարժումը բոլորին ցնցումը կը նշանակէ. Խաղաղութիւնը երաշխաւորող երկոտասնեակ մը «դաշինքներ» ստորագրուած են զինադադարի այս տասներկու տարիներուն մէջ. ոչ մէկ ազգ կրնայ առանձինն իր հաշուոյն պատերազմիլ. ոչ մէկ ազգ կրնայ աշխարհէս տրբալ. «Ծովերու իշխանութիւնը», «տնտեսական կայսերականութիւնը» անկարելի հրազներ դարձած են. ցամաքի վրայ ոչ մէկ ազգ անկախ է այն ցանցէն որ բոլորը միացուցած է տնտեսական, քաղաքական, ընկերական, մտաւորական, հոգեւոր կապերով։ Այս ապահովութիւնը որ կը փնտռուի կարելի պիտի ըլլայ ստանալ մի միայն փոխադարձ նկատառութեամբ, փոխադարձ վստահութեամբ և վէճերը իրաւարարական կերպով լուծելու սիստէմին զարգացումովը։

ԲԻՒԶԱՆԴ ԵՂԻԱԵԱՆ

(4) (Շար.)

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Վաղը, Կիրակի 31 Ցունուար, մարդահամար պիտի կատարուի ամբողջ Լիբանանի հողին վրայ։ Կառավարութեան կողմէ նշանակուած յատուկ Ցանձնախումբեր պիտի այցելեն բոլոր տուները և պէտք եղած գործողութիւնը պիտի կատարեն։ Սոյն նպատակաւ, տպեալ ցուցակներ ղրկուած են ամէն տան մխիթարներու կողմէն։

Ուստի, մեր ժողովուրդին կը յանձնարարենք որ փութան լրացնել հարկ եղած ձեւակերպութիւնները, որոնք կը կայանան ընտանիքի բոլոր ներկայ կամ բացակայ անդամները ցուցակներու վրայ արձանագրելու գործին մէջ։

Կ'զգուշացնենք մեր ժողովուրդը զանցառու գտնուելէ կամ իրականութեան ու ճշմարտութեան հակառակ յայտարարութիւններ ընելէ։ Ամէն ընտանիքի տէր պարտաւոր է արձանագրել տալ իր ընտանիքին բոլոր անդամներուն անունը, մականունը, ծննդավայրը, ծննդեան թուականը, դաւանութիւնը, բնակավայրը և այլն։

Մասնաւորապէս, մեր ժողովուրդին ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք սա կէտին վրայ թէ արձանագրուին իրենց բուն եկեղեցւոյ անունով, որովհետև չատեր ժամանակին արձանագրուած են տարբեր դաւանանքով։

Առաջնորդարան Հայոց Լիբանանի

Ծ. Խ.— Արդէն նշանակուած են մասնաւոր պաշտօնեաներ, որոնք պէտք եղած ձեւով կը լեցնեն յանձնուած թուղթերու հարցարանները։ Կը թելադրենք մեր հայրենակիցներուն որ դիմեն այդ պաշտօնեաներուն, որոնք վրանաքաղաքներու մէջ կը գտնուին և կը կատարեն արձանագրութիւնները։ Անոնք որ չեն լրացներ պէտք եղած ձեւակերպութիւնները մինչև վաղը առաւօտ ժամը 6, վերջէն դժուարութիւններու և աւելորդ ծախքերու պիտի ենթարկուին Լիբանանցի արձանագրուելու համար։

Հայրենակիցներ, առանց վարանումի և ճշգրտօրէն արձանագրուեցէք, ձեռք անցնելու համար ձեր Լիբանանի հպատակութեան իրաւունքը։ Եթէ արթուն չըլլաք և փոքր ծախքերէ խուսափիք, վերջէն կը զրկուիք հպատակութեան իրաւունքէն և կը նկատուիք օտարահպատակ, ենթարկուելով մեծ ծախքերու։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Սեփական Թղթակցութիւն)

Թէլ-Ավիվի տօնավաճառ.— Ցունաց Պատրիարքական տագնապ.— Խորհրդաւոր գողութիւն մը.—

Երուսաղէմ, 26 Ցունուար 932

Ցառաջիկայ Ապրիլ 7ին, երկրորդ անգամ ըլլալով, Թէլ-Ավիվի մէջ բացումը պիտի կատարուի Արևելեան տօնավաճառին (The Levaint Fair), որուն հովանաւորութիւնը ստանձնած է Մարզպան Չօր. Ուօքաբ։ Հակառակ ներկայիս համաշխարհային աղէտի մը կերպարանքը առնող տնտեսական տագնապին, տօնավաճառին նախաձեռնողները յուսալից են, որ իրենց ճիգերն ու աշխատանքը փոքր ի չատէ պիտի արդիւնաւորուին և յուսախաբ պիտի չըլլան։ Քանի մը տարի առաջ էր, որ առաջին տօնավաճառ-ցուցահանդէսը սարքուած էր դարձեալ նոյն քաղաքին մէջ և գոհացուցիչ արդիւնք ցոյց տուած։

Տօնավաճառը պիտի բացուի Ապրիլ 7ին և պիտի տեւէ մինչև նոյն ամսոյն վերջը՝ Ապրիլ 30։ Այժմէն արդէն Նախապատրաստական աշխատութեանց ձեռնարկուած է, և բացի Պաղեստինի հետաքրքիր ու իրենց մասնակցութիւնը բերելու տրամադիր հաստատութեններէն, մասնաւոր հրաւէրներ ղրկուած են արտասահմանեան զանազան երկիրներու արդիւնաբերական և առեւտրական հաստատութեանց՝ ապահովելու համար անոնց ալ մասնակցութիւնը։

Շատ հաւանական է, որ Եգիպտոսը իր բաժին-մասնակցութիւնը բերէ։ Համաձայն լրագրական տեղեկութեանց, Եգիպտական կառավարութիւնը հարցը օրակարգի վրայ ունի։ Եգիպտական կասսա խումբերը զեղչեալ սակերով պիտի փոխադրեն տօնավաճառ այցելողները Եգիպտոսէն։ Հետաքրքրուողները կրնան ուղղակի կազմակերպիչներուն հետ յարաբերութեան մէջ մտնել։

Ինչպէս նախորդ, նոյնպէս և ներկայ տօնավաճառը զուտ հրէական ձեռնարկ է. բայց, այսուամենայնիւ, կառավարական չրջանակները քաջալերող են, ի չահ երկրին բարգաւաճման և զարգացման։ Եւ պէտք է խոստովանիլ, որ Պաղեստինը մէկ տասնեակէ մը ի վեր հրաշալի յառաջդիմութեան ենթարկուած է։ Եւ եթէ չըլլար սա ընդհանուր տնտեսական տագնապը, որ յաջէն աւելի ծանր կը ճնշէ ասոր նման երկրի մը ուսերուն, կարելի էր վստահ ըլլալ, որ աւելի խոշոր քայլեր առնուած պիտի ըլլային եւ երկրին դիմագիծը բոլորովին փոխուած պիտի ըլլար։ Բայց տագնապը առայժմ կարգ մը աշխատանքներ կասեցուցած է, որպիսին է, ըստ հաղորդագրութեան, Հայֆայ-Պաղտատ երկաթուղագիծը (այս գծի աշխատութեանց մասին ամփոփ տեղեկութիւն մը յաջորդով կուտամ) եւայլն։

* *

Ցունաց Պատրիարքական ընտրութիւնը դեռ անորոշ վիճակի մէջ է։ Գրած էի, որ տեղացի օրթոտոքսները չարք մը պահանջներ ունին, որոնց գոհացում կ'ուզեն ստանալ, և ասոր համար ալ յարմարագոյն և յարմարագոյն ժամանակը ներկայ ընտրական չրջանը կը նկատեն։ Իրենց պահանջներուն մասին ալ գրած եմ։ Այն օրը, որ Տամիանոս Պատրիարքը վախճանեցաւ, այդ օրն իսկ սկսան համագումարներն ու հաւաքոյթները կործելը։ Բողոքներ, հակաբողոքներ, ցոյցեր, բողոքներ իրար կը յաջորդէին, մէկը միւսէն խիստ և մէկը միւսէն աւելի պահանջկոտ։ Եւ հարցը այն տեսակ կէտի մը հասած էր, որ կամայ ակամայ փոխանցուեցաւ իշխանութեանց ուշադրութեան, և միջամտութիւն խնդրուեցաւ կառավարութենէ միշտ ալ միջամտելէ խուսափող, յարգած ըլլալու համար, կարծես, գոյավիճակը։ Ի վերջոյ, Միաբանութիւնը, քանի մը յետաձգուած նիստերէ վերջ, կարողացաւ թեկնածուներու ցանկ մը պատրաստել, որը և յանձնուեցաւ, առ ի հաստատում և հաւանութիւն, կառավարութեան: Եւ, հակառակ ժողովրդական ներկայացուցիչներու ակնկալութեանց, Ցունաց ծննդեան Նախօրեակին, Ցունուար 5ին, թեկնածուներու ցանկը կառավարական հաւանութիւն ստացաւ և Միաբանութիւնը Թոյլատրուեցաւ կատարել ընտրութիւնը։

Եւ սկսան, բնակ. է, բողոքները կրկին անգամ, ու հարցը տարուեցաւ մինչև դատարան, Բարձրագոյն Ատեան, ուր ներկայիս քննութեան տակ է։ Ատեանին Նախագահը հարցուցած է Տեղապահին թէ ինչու համար ընտրական աշխատանքները չեն կրնար կասեցուիլ, հակառակ այդքան անկանոնութեանց և ոտնահարութեանց 1875ի Կայսերական կանոնագրութեանց որ նման ընտրութեան մասին յարմարագոյն ձ'ը կը սահմանէ։

Այսպէս թէ այնպէս, փաստ է թէ ընտրութիւնը ձգձգման ենթարկուած է, և անորոշ է թէ ե՞րբ կարելի պիտի ըլլայ կողմերը համաձայնեցնել և ընտրել աթոռակալը։

Ներկայ ընտրական խառնակ վիճակին չէ կարելի աչքաթող ընել Պոլսոյ Նախկին Մելեթիոս Պատրիարքին, որ նոյն հանգամանքով Աղեքսանդրիա կը գտնուի ներկայիս, մէկ քայլը, ըստ որում, ա-

---

Թերթօն «Ազդակ»ի Թիւ 79

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ՄԱՔՍԻՄՕՖ ԿՈՒԶԷՐ 100 ՀԱՅԵՐՈՒ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԷՅ ՕՂԼՈՒԻ ՄԻՒԹԷՍԱՐՐՖԻՆ ԴԻՄՈՒՄԸ ԵՒ ՍՏԱՑԱԾ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

ՄԱՔՍԻՄՕՖ Կ'ՍՊԱՌՆԱՅ ՄԻՒԹԷՍԱՐՐՖԻՆ

Այս դէպքերէն քանի մը օր վերջ, Մաքսիմօֆ Պէյ Օղլուի Միւթէսարրֆին դիմելով ըսած էր որ դեսպանատան մէջ 100ի մօտ հայեր կ'աշխատին, որոնք չատ վախցած են վերջին դէպքերէն և կուզեն մեկնիլ Ռուսիա. հետեւաբար կը խնդրէր որ անոնց մինչեւ ռուսական նաւ փոխադրութիւնը ապահովելու համար պէտք եղած միջոցները ի գործ դնէինք։

Միւթէսարրֆը անմիջապէս իմացուց ինծի և պատասխան ուզեց։ Պատասխանեցի՝ թէ պէտք է սպասել մինչեւ որ վարչապետին հետ տեսակցիմ այդ մասին։

Դեսպանատան Ա. Թարգմանը նուէն գլուտ մարդ մըն է եղեր. լաւ է որ այդ մարդիկը մինչեւ նաւ փոխադրելու եւ ողջերթ մաղթելու համար նուագախումբ մ'ալ չուզեց։

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՇՈՒԱՐԱԾ

Կացութիւնը իր բոլոր մանրամասնութիւններով իմացուցի վարչապետին և ի՛նչ կերպ պատասխան տալու մասին հրահանգ ուզեցի։ Դեռ վարչապետը որոշումը չի հաղորդած, Պէյ Օղլուի միւթէսարրֆութենէն ստիպողական հեռագիր մը առի, որով կը պահանջէր որ անմիջապէս պատասխան տրուի, որովհետեւ Մաքսիմօֆ իր առաջարկը կրկնած էր։

Առանց սպասելու պատասխանի, Միւթէսարրֆին հետեւեալ հեռագիրը ուղղեցի.

«Ռուսական դեսպանատան մէջ ծառայող հայերու մասին ոչ մէկ բան կրնայ կատարուիլ Նախարարութեանս կողմէ մինչև որ Բարձրագոյն Դուռը իր որոշումը չհաղորդէ։ Հետեւաբար մինչև որ որոշումը տրուի եթէ անոնք նաւ փոխադրուիլ փորձուին, արգիլեցէք»։

Երեկոյեան, Պէյ Օղլուի Միւթէսարրֆութենէն հետեւեալ պատասխանը առի.

«Ռուսական դեսպանատուն գտնուող հարիւր մօտ հայ աշխատաւորներու ռուսական ընկերութեան նաւերը առաքումը և անոնց հետ զինուորներու ընկերակցութիւնը ռուս դեսպանատան Ա. Թարգմանին կողմէ պահանջուած ըլլալով, ձեզմէ պատասխան ուզուած էր։ Մինչև հիմայ պատասխան մը հասած չըլլալով և Թարգմանն ալ իր պնդումներուն աւելի խիստ չեշտ մը տուած և նոյնիսկ անմիջապէս առաքումը պահանջած ըլլալուն համար, ստիպուած ռուսական դեսպանատան զինուոր, ժանտարմա և բոլիս ալ կեցինք և Հիւսէյն փաշային ալ պաշտօնական յիշեալները նաւ փոխադրելու համար. բայց առանց ծովու վրայ, ամէն հաւանականութեան հանդէպ, պաշտպանութեան տակ գտնուիլը կարևոր կերպով կը տեղեկացնեմ»։

Միւթէսարրֆի այս հեռագիրը առնելուս պէս նորէն պատասխանեցի.

«Ռուս դեսպանատան աշխատաւորներէն 100 հայերու նաւ փոխադրութեան չուրջ ժամ մը առաջ տեղեկացուցած էի որ մինչև որ Բ. Դուռը որոշում մը չի տայ, բան մը չեմ կրնար ընել. հետեւաբար եթէ անոնք ռուս. կայսրութեան հպատակներն են արգիլեցէք անոնց մեկնումը»։

Կէս ժամ վերջ, Պէյ Օղլուի Միւթէսարրֆը քովս եկաւ։ Ցայտնեց վերջ թէ Մաքսիմօֆ դեռ Միւթէսարրֆութեան մէջ պատասխանի կ'սպասէ, ըսաւ.

— Եթէ մենք այս վայրկեանիս զինուորի և ժանտարմի ընկերակցութեամբ այդ հայերը նաւ չի ղրկենք, Թարգմանը կըսէ որ իր զինուորներով պիտի ղրկէ զանոնք. ի՞նչ պիտի ընենք, փաշա.

— Ռուս զինուորներու ընկերակցութեամբ այդ հերոսներու նաւ երթալը ի հարկէ չատ տգեղ է. այդ տեսնող քաղաքացիները աւելի կ'ոգեւորուին և նոր չարժումներու կ'սկսին։ Վարչապետին ստիպողական ըլլալու պայմանաւ երկու գրութիւն ղրկեցի, բայց դեռ պատասխան չ'առացայ։ Որով սպասելով կատարել Թարգմանի պահանջքը։ Բայց այս ի՞նչ գէշ կացութիւն. այս ի՞նչ կառավարական մեքենայ. չհասկցայ ի՞նչ ընենք. քանի որ դուք Հիւսէյն փաշայի հրամանին զինուոր և ժանտարմա յանձնած էք, գոնէ անոնք այս ոճրագործները մինչև նաւ թող տանին։ Բայց Վէհպի փաշան ալ միասին ղրկեցէք, տգեղ բան մը չպատահի։

ՄԻՒԹԷՍԱՐՐՖՆԵՐԸ ՄՏԱՀՈԳ

Բոլոր դեսպանատուներու Թարգմանները, մանաւանդ կացութեան այսպէս խառնակ օրերուն, կարեւոր դերեր կը խաղային և տալավէրէներ կը դարձնէին. չատեր բանտէն ազատելու համար հազար և մէկ միջոցներու կը դիմէին և բոլոր պետական չրջանակներու յարգանքին կ'արժանանային։ Այսպէս ըլլալէ վերջ, ի՞նչ կարիք կար ոստիկանութեան։ Հնարաւոր չէր ըլլար վարչապետութեան խօսք հասկցնել։ Պալատը չւարած վիճակ մը ունէր և իրար հակասող հրամաններով ամէն բան խառնակ դարձած էր։

Պէյ Օղլուի և Սկիւտարի Միւթէսարրֆութիւնները, Թարգմաններու դիմումներէն զզուած և ձանձրացած ըլլալով, ինչպէ՞ս ընելնին միշտ ինծի կը հարցնէին։ Անոնց պատասխանելով գրեցի.

— «Ասկէ վերջ ռուս. հպատակ հայերու համար ձեզի դիմող Թարգմաններուն հաղորդեցէք որ Ներքին գործոց նախարարութեան դիմեն»։

Միւթէսարրֆները քանի մը Թարգմանները այս առարկութիւններով ետ դարձուցած են, Վա՜յ, դո՞ւն ես Միւթէսարրֆներուն այս խօսքը. Մապէյնի ընդհ. քարտուղար, օգնականները, մասնաւոր թիկնապահներ ղրկելով այդ մասին պէտք եղած բացատրութիւնները տալու Թագաւորական հրամանի պահանջքով կը հրահանգէին։

Մապէյնի ընդհ. քարտուղարութեան ղրկեցի հետեւեալ պատասխանը.

«Իբրև ոճրագործներ կամ կասկածելիներ բանտարկուող հայերու համար դեսպանատուներու Թարգմաններուն կողմէ կատարուած զանազան դիմումներն ու պահանջքը թէ' կը դժուարեցնեն ոստիկանութեան գործերը և թէ ալ կը խանգարեն երկրի կարգն ու խաղաղութիւնը։ Ասոր այսուհետեւ նման դիմումները փոխանակ Միւթէսարրֆներուն ընելու, ուղղակի Ներքին Նախարարութեան կատարելնին աւելի յարմար նկատելով, այդ ուղղութեամբ Միւթէսարրֆներուն հրահանգ ղրկեցի»։

(Շար.)

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԱՌԻՋԻՆ ԿԱՐԱՒԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԱՒԱՆԸ ՓԵՏՐ. 15 ԻՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդրոնական Դիւանէն կը հաղորդեն մեզ.—

Ինչպէս յայտնի է, գաղթականներու առաջին կարաւանը Դեկտեմբեր 30ին մեկնեցաւ Բէրէէն եւ Յունվար 6ին Պաթում հասաւ, ուր գտաւ խանդավառ եւ խանդակաթ ընդունելութիւն մը մինչեւ Երեւան։ Մեր հայրենակիցները այժմ Հայաստանի Կառավարութեան հովանիին տակ կը տեղաւորուին իրենց շրջաններուն մէջ։ Ցուցակէց հիր թէ անոնք այսուհետեւ կը վայելեն բարօրութիւն, իրենց սիրելի Հայրենիքին մէջ, մոռնալով տարագրութեան եւ օտարութեան ցաւերը։

Աւելորդ է ըսել թէ առաջին օրէն սկսեալ մեր Միութիւնը ներգաղթին համար ըրաւ ինչ որ կարելի էր, չի գլանալով իր բարոյական եւ նիւթական ամենայայն օժանդակութիւնը, դժբախտաբար անիկա մինակը միաց որպէս ազգային կազմակերպութիւն, սիրամադրելու համար պէտք եղած դրամը այսքան ծանրահոգ ձեռնարկի մը յաջողութեան համար։

Վերահաս ծմրան սաստկութեան պատճառաւ, պահ մը խորհեցանք սակայն թէ լաւագոյն էր թերեւս ներգաղթը գարնան յետաձգել եւ երկրորդ կարաւանով անմիջապէս փոխադրել ամէնէն անհամբեր գաղթականները միայն, թէ հին եւ թէ նոր Յունաստանէն։ Մեզի հաղորդուեցաւ թէ Հայաստանի Կառավարութեան հրահանգին համաձայն լիազոր—պատուիրակ քաղ. Շահվերտեան այժմ կը պատրաստուի երկրորդ կարաւանը եւս Աթէնքի շրջանէն ընտրուած գաղթականներով ճամբայ հանել Փետրուար 15-ին։

Այսուհանդերձ ցաւագին երեւոյթ մը կուգայ վրդովել միտքերը Անգործութեան եւ թշուառութեան հետեւանքով գերագրգռուած գաղթականները եւ մասնաւորապէս որբեր, Մակեդոնիոյ շրջանէն կը սկսին Սելանիկ խուժել, հակառակ ցարդ հրապարակուած զանազան յայտարարութեանց թէ ոչոք պէտք է տեղէն շարժի, եւ իրենց անվերջ դիմումներով անտանելի կը դարձնեն Ազգային Վարչութեան եւ Միութեանս Մասնաժողովի Վարիչներուն դիրքը։ Ասոնցմէ շուրջ 100 ընտանիքներ եւ 75 որբեր Աթէնք կը, թան, ուր կը շարունակեն իրենց պահանջները ներկայացնել աւելի խստօրէն, գլխաւորաբար յիշեալ որբերը, այնպէս որ Սելանիկի եւ Աթէնքի մէջ եղած յարձակումներէն սահմռկողները կը հրաժարին իրենց ազգային պաշտօններէն, ի նշան բողոքի։

Փութացինք հնազանդել Աթէնքի մեր ներկայացուցիչներուն որ այդ որբերը առժամաբար պատսպարելին Միութեանս կողմէ, փութացինք նաեւ հեռագիրներով խնդրել թէ Հայաստանի Կառավարութենէն եւ թէ ալ քաղ. Շահվէրտեանէ, որ երկրորդ կարաւանը ժամ առաջ ճամբայ հանուի, եւ անոր մէջ ընդունուին նախապատուօրէն անհամբեր որբերն ու գաղթականները, թէ Աթէնքի եւ թէ Սելանիկի շրջաններէն, անխտիր բար։

Այս ցաւալի դրութեան առջեւ որ կը խանգարէ ներգաղթի գործողութիւնները, ստեղծելով անհաճոյ բաղխումներ եւ շուարումի մատնելով ազգային շրջանակները, անգամ մը եւս կը խնդրենք որ ներգաղթել փափաքող հայրենակիցները չի տեղափոխուին, նոր յուսախաբութեանց ենթարկուելով, այլ սպասեն մեկնումի ազդանշանին, Հայաստանի ներկայացուցիչին կողմէ։ Այդպիսիներուն մեր Միութիւնը պիտի չի կրնայ որեւիցէ բացառիկ օգնութիւն ընծայել։

...ռաջին անգամ ըլլալով, իրեն ենթակայ Դահիրէի առաջնորդական պաշտօնը յանձնած է Սիւրիացի եպիսկոպոս մը.... Եւ Մելքիթոս Պատրիարքը թեկնածուներէն է։

*

«Ազդակ»ը լուրը տուած էր անցեալները, բայց աւելորդ չեն նկատեր քանի մը տողերով իմ ալ անդրադառնալու։

Խօսքս կը վերաբերի Թանկագին Գուրանէ մը տասնեակ մը էջերու անյայտացման «էլ Աքսա» մզկիթի թանգարանէն։

Կ'ըսուի թէ յիշեալ Գուրանը Միջին դարու մէջ գրուած է Սպանիոյ Իսլամ թագաւորներէն մէկուն համար՝ ընտիր և մասնաւորապէս պատրաստուած վիթխի մագաղաթի վրայ, և էջերը թաթխուած են հազուագիւտ համեմներու մէջ։ Այս մագաղաթեայ Գուրանը Երուսաղէմի Մարոքցիներու ձեռքը կ'անցնի եւ յետոյ ալ Վագըֆի սեփականութիւն կը դառնայ։ Տարին անգամ մը, Ռամազանի ամսուն, սովորութիւն էր եղած թանգարանէն դուրս հանել և Օմարի մզկիթին մէջ կարդալ։ Տարիներէ ի վեր կղպանքի տակ պահուած էր կ'ըսուի։ Վերջերս, սակայն, ինչպէս կ'ըլլայ Աքսայի թանգարանը կը տեղաւորուի, ուրկէ այս Ռամազանին երբ դուրս կը հանեն, կը նշմարուի թէ՝ տասնեակ մը էջեր գիրքէն կը պակսին։ Խնդիրը անմիջապէս Վագըֆը ձեռք կ'առնէ և խիստ քննութիւն մը կը բանայ։

Ցարդ վերջնական լուր մը չկայ։ Վագըֆը ընդհ. դատախազութեան դիմած է և քննութիւն պահանջած։ Խորհրդաւոր գողութիւն մը կը նկատուի կորուստը։ Կ'ըսուի թէ Գուրանը 120 հազար Պալ. ոսկի կ'արժէ, իսկ կորած մասերը՝ 20 հազար, մօտաւոր հաշուով.

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ՇՈՒՐՋ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ

Ներքին Գործոց Նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ նկատելով որ մարդահամարի գործողութիւնները պիտի սկսին կիրակի, Յունվար 31, առաւօտեան ժամը 6ին միայն, սոյն օր իրենց կրօնական պարտականութիւնները կատարել փափաքող Լիբանանցիները՝ մինչեւ որոշեալ ժամը պիտի կրնան օրջագայիլ թէ՛ քաղաքի եւ թէ գիւղերու մէջ։

ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս որ ծանօթ է արդէն, Ռամազանի սոնէն յետոյ երեսփոխանական ընտրութիւններ պիտի կատարուին Դամասկոսի մէջ։

Մեր Հասան պէյ Շէրիֆի Հոմսի, Համայի եւ Հալէպի ազգայնական պետերուն հետ ունեցած տեսակցութիւններէն վերջ, Ազգայնականները որոշած են ընդհ. ժողով մը գումարել Հոմսի մէջ քննարկելու հարցի հանդէպ բռնելիք դիրքերնին ճշդելու համար։

ՉՈՐՍ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԵՐ ԿՈՂՈՊՏՈՒԱԾ
ԹՐԻՓՈԼԻԻ ՃԱՄԲՈՒ ՎՐԱՅ

Անցեալ կիրակի գիշեր, կէս գիշերուընէ վերջ երեսնին ծածկուած եւ զինեալ խումբ մը անձեր Մուսկյէհա անուն վայրը կեցուցին Պէյրութէն Թրիփոլի գացող չորս ինքնաշարժներ։ Աւազակները անձնացուն վարիչները եւ ճամբորդները կողոպտել յետոյ։

Այս դէպքէն անմիջապէս վերջ, դէպքին վայրը հասաւ վարչական խորհրդական պ. Լաֆոնը փոխարքայ ինքնաշարժ մը։ Ճամբորդները պ. Լաֆոնին պատմեցին իրենց գլխուն եկածը, եւ պ. Լաֆոն փութաց դէպի Պաթրուն ուրկէ ոստիկան զինուորներ ղրկեց դէպքին վայրը, միաժամանակ լուր տալով նաեւ Թրիփոլի։ Բայց աւազակները մնացած են անգտանելի։

Ճամբորդներու մէջ կը գտնուէր Թրիփոլիցի Անիկեալ Ռապահ Ռամադան որմէ չարագործները առին 96 սուրիական եւ 20 Օսմ. ոսկի պարունակող իր թղթապանակը։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԱԿԱՆ ԲՐՈԲԱԿԱՆՆԵՐ

Ոստիկանութիւնը Հալէպի մէջ ձերբակալած է Ճէմիլ Պիճի անուն մէկը որ պոլշեւիկեան թռուցիկներ կը բաժնէր խաղաղին մէջ եւ զայն յանձնած է Պատժական Խառն Դատարանի։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԵՐՈՒ ՊՈՅՔՈԹԸ

ՀԱՆՐ. ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻՆ ՔԱՐՈՒՋՈՒԿՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՅԹԻՆ — ՀԱՄ. ՑՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԸ

Ինքնաշարժներու պոյքոթը, ինչպէս գրած էինք մեր նախորդ թիւով,ելաւ խաղաղութեամբ եւ կանոնաւորութեամբ կը շարունակուէր եւ. ոչ մէկ դէպք եւ ցոյցեր տեղի չէին ունենար։

Սակայն չորեքշաբթի օր, կէս օրէ վերջ քանի մը անձեր տարօրինակ արարքներ ոստիկանութեան ուշադրութիւնը գրաւեցին։ Հանրապետութեան Նախագահ պ. Շարլ Տէպպաս, երբ կէս օրին տուն կը վերադառնար իր ինքնաշարժով, ճամբան օրօրին քառուղիներ պայթեցաւ. յետ քննութեան տեսնուեցաւ որ զամբր ցանուած էին ճամբու վրայ։

Ոստիկանութիւնը իսկոյն քննութիւն ձեռնարկեց եւ պաշտօնականութեան կանչեց պոյքոթի կոմիտէն։

Չորեքշաբթի օրէն սկսեալ, տեղի ունեցան նաեւ ուրիշ դէպքեր։ Դաշտի ձեռքեր, քաղաքին մէջ թէ՛ դուրսերը բազմաթիւ բրիչք օտարներու ինքնաշարժներ պայթեցուցին։

Ինքնաշարժներու պոյքոթի կոմիտէն տեսնելով որ ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներու դիմել սկսած է, իսկոյն յայտարարութիւն մը հրատարակեց եւ ղրկեց բոլոր թերթերուն։ Այդ յայտարարութեամբ կոմիտէն բոլորովին կը հերքէ վարիչներու վերագրուած պատահածները եւ կը յայտնէ որ Մուսուլի մարդոց գործն է այդ, որ անոնք ստուէնակ կը ջանան խանգարել երկրի անդորրութիւնը եւ օգտագործել առիթները։

Պոյքոթի Կոմիտէին կողմէ եղած այս յայտարարութիւնը կը կարծուի որ շատ ճիշդ է, որովհետեւ այս օրեր ներէն գրուած են անանց կարգ մը թռուցիկներ, որով վարիչները կը հրաւիրեն ծայրայեղ միջոցներու։

«Էլ Ահրար» թերթը հրաւէր կուղղէ բոլոր վարիչներուն՝ վերջ տալ այլեւս պոյքոթին, հանի որ կառավարութիւնը գիրօ պիտի կատուցանէ գինեձէ պէնզինի տուրքէն եւ պիտի ծանուցանէ նորը։

Գործադուլ ընողներ սենեակի հաւաքատեղին գումարուելով որոշած են երկու հարիւր վարիչներէ կազմուած պատուիրակութիւն մը ղրկել Վերէիէ, ծանուցանելու համար պաշտօնապէս իր ընթրութեան առթիւ եւ խնդրելու համար իրմէ որ կառավարութեան մօտ միջամտէ ի նպաստ իրենց։ Սոյն պատուիրակութիւնը Դե. օր կ'ընդունուի ... բլլալով գացած է Պատրիարքարան։

*

Երեսփոխան պ. Հանրի Ֆարաօն կը շարունակէ բանակցութիւններ վարել կառավարութեան եւ վարիչներու ամիսերական հետ, յարմար լուծում մը գտնելու համար։ Վարիչները կը յամառին իրենց պահանջներուն վրայ։ Հինգշաբթի կէս օրէն վերջ պ. Հանրի Ֆարաօն տեսակցութիւն մը ունեցաւ ներքին նախարարին հետ այս հարցին շուրջ։

Նաեւ էլ Ֆէյզի մէջ երեք վարիչներ երբ զամբր կը գտնեին ճամբու վրայ, ձերբակալուած են։ Այնթուրի առջեւ պատահեց 5 ինքնաշարժերու փչակները պայթեցուցած են երկ առաւօտ։ Պաբրուսի մէջ վարիչներու խումբ մը ուզած է արգելել ուրիշ ինքնաշարժի մը զբսացին, բայց վարչ. սաստած եւ ազատած են զայն։

«Էլ Բաուբս» թերթը այս պոյքոթի առթիւ խիստ յարձակողական յօդուածներ կը հրատարակէ վարիչներու դէմ։ «Էլ Բաուբս» ինքնաշարժերը կը նկատէ ոճրագործներ եւ բարոյական ազատութեանց պաշտօններ եւ միւենոյն ատեն երկիրը սնանկացնող ազգակներ։

ՄԻՒՏԷՎԷԼԻ ԽՆԴԻՐԸ

Խառն դատարանի հարցաքննիչ դատաւոր պ. Տէգանկէ սկսած է քննութիւններ կատարել Միւտէվէլի պաշտօնէութեան գործին շուրջ։ Դագծին պաշտօնեաներ նշանակուած են կարգ մը քաղերու մէջ հետապնդումներ կատարելու համար։ Առջի օր հարցաքննուեցաւ Խալիլ Ղազալի բարեկամներէն հանի մը մարդիկ, նակելու համար Միւտէվէլի պաշտօնէ Նեսիմը որպէսզի Ղազալի ժառանգական պարագաները։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ՏԱԿ

Նէճր Իպրահիմի մէջ, Իպրահիմ Թուպի անուն տղեկ մը ինքնաշարժի մը կողմէ կոխկռտուած էր ամսոյս 18ին։ Առջի օր, վէրքերու ծանրութենէն հոգին աւանդած է խեղճ աղեկը։

ԹԻՒՐՔԻԱՆ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ ՏՈՒԱԾ Է ԲԱՐՁՐ ԳՈՄԻՍԵՐԻՆ

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻ ՍԱՀՄԱՆԷՆ ՀԵՌԱՑՈՒՄԸ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՆԵՐՈՒՆ?

Վերջին թղթատարով Պոլսէն հասած թուրք թերթերու մէջ կը կարդանք հետեւեալ խորհրդաւոր տողերը։

Ատանայէն կը հաղորդեն՝ Արաբ Բունարի օրչակայէր ծիգերէի սահմանագլուխը անցնիլ ուզող տաս մաքսանենգներու հետ բախում պատահած է եւ մաքսանենգներէն 3 Հալէպցի մեռած։ Միւսները վիրաւորուած են։ Ֆրանսայի պաշտօնեաներ հետապնդած են զանոնք, բայց չեն գտած։ Կ'ըսուի թէ Ֆրանսացիք սկսած են պայքարիլ մաքսանենգութեան դէմ, կառավարութեան կողմէ Բարձր Գոմիսէրին մօտ կատարուած ձեռնարկներու վրայ։ Կառավարութիւնը Թուրքերութեան ղրկած ծանուցագրով մը մաքսանենգութեան կեդրոններու եւ մաքսանենգներուն ցանկը հաղորդած էր, եւ ուզած որ հեռաւոր վայրեր ղրկուին։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑԱԾ Է

Դամասկոսի ուսանողներու գործադուլը վերջացած է ծնողներու Բ. Դոմիսէրութեան հրապարակած խորհրդական պ. Պոնսոյի միջամտութեամբ. Առեւտրական Սենեակի Նախագահ պ. Արէֆ Հալպունիի ձեռնարկներուն եւ դպրոցական գլխաւոր հաստատութեանց տնօրէններու կողմէ գրուած հաստատ որոշիւն։

Ուսանողներու դէմ որոշուած կարգապահական պատիժները վերցուած են մեծ մասամբ։

Միայն Լայիքի վարժարանին աշակերտ պ. Թագրիտի վերսին վարժարան ընդունուած է, տեղի Դասաւն Ռայյադ անուն ուսանողը։

Վերջապէս, իրենց տնօրէնութիւնները ծանուցած են թէ Ազգային Լիցէի եւ Վարժապետանոցը իրենց դուռը պիտի բանան երեքշաբթի օր, 26 Յունուարին։

Ուսանողներու Գործադուլին ձեռնարկները եւ Սուրիական Համալսարանի կոմիտէն յայտագիր մը հրատարակելով կը ծանուցանէ թէ գործադուլը դադրած է եւ իրենց երախտագիտութիւնը կը ներկայացնեն պ. Պոնսոյի որ փակուող վարժարաններու վերաբացման «գլխաւոր» հանգիսացած է։

ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆ ՁԻԱՐՇԱՒԻ ԽԱՂԻՆ ՄԷՋ

Անցած կիրակի օր, «Պէհրօ» անուն ձի մը, ձիարշաւի խաղին մէջ շահեցաւ առաջնութիւնը։ Այս ձին ցարդ երբէք առաջնութիւնը շահած չէր եւ ընդունակութիւն ալ ցոյց տուած չէր։ Այս պատճառաւ ժողովուրդը երբէք յոյս չէր դներ այդ ձիուն։

Կիրակի օր, այս անակնկալ յաջողութիւնը զարմանք պատճառեց ձառողներուն։ Ձիարշաւի Յանձնախումբը կասկածեցաւ այս յաջողութեան եւ քննութեան ձեռնարկեց. տեսաւ որ շահող ձիուն քթեանց փրփուրներ կը հոսէին եւ հաւկցուեցաւ որ դեղ տրուած է անոր, ուժի գրգռելու եւ վազցնելու համար։

Ասոր վրայ արգիլուեցաւ վճարել շահուած գումարները։ Նմանապէս Յանձնախումբի որոշումով, յետ այսու ձիարշաւի խաղերուն մասնակցութիւնը արգիլուեցաւ Բաօֆա Գարալի եւ Անիս Պէյթունի, որոնք տէրերն էին «Պէհրօ» անուն ձիուն։

ԿՌԻՒ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Հալէպի «Պապ էլ Մագամ» թաղին մէջ, կիրակի երեկոյ տեղի ունեցած է կռիւ մը, որ նախ երկու զինեալներու՝ Հանր Համիտ ծոխամի եւ Օմար Անուայի միջեւ. Վերջը իւրաքանչիւրին ազգականները միջամտելով կռիւը սաստկացաւ եւ ինքնգի վիրաւորութեան, որոնցմէ երկուքը վտանգաւոր վիճակ մը ունին։ 8 հոգի ձերբակալուած են։

ՖՐԱՆՍ. ԲԺԻՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԷՆ ՏՈՔԹ. ՀԱՆՐԻ ՆԷԿՐԻ ՄԱՀԸ

Ֆրանսական Բժշկական Վարժարանի ուսուցիչներէն Տոքթ. Հանրի Նէկր Պէյրութի մէջ մեռաւ Դս. 26 Յունուար առտուն եւ յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեցաւ Դս. 27 Յունուար, ժամը 9ին։

ՏՈՒՆ ՄԸ ԿԸ ՓԼԻ

ԸՆՏԱՆԱՔԻ ՉՈՐՍ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՌՆԻՆ ՄԻԱՅՆ ԵՐԱԽԱՅ ՄԸ ՈՂՋ ՄՆԱՑԱԾ

Չորեքշաբթի գիշեր, Պէյրութի Նէյսա թաղի բնակիչները սոսկալի պայթիւն մը լսելով կ'արթնցան իրենց քուներէն եւ կը հասկնան որ տուն մը փլած է եւ բնակիչները մնացած են տակը։

Կը հասնին մարդիկ փլած տան աւերակը եւ կը սկսին որ ընտանիքին անդամները մնացած են տակը։ Երկար աշխատանքէ վերջ դուրս հանեցին ընտանիքի 5 անդամները, որոնցմէ 4ը մեռած են, իսկ մէկ տարեկան երախայ մը միայն ողջ մնացած է, պատսպարուելով երկու մեծ քարերու միջեւ։ Ընտանիքի հայրը, մայրը եւ երկու մանչ զաւակները՝ 12 եւ 10 տարեկան մեռած էին։

Զարմանալին այն է որ՝ տանտէրը, այս փլուզումէն ժամ մը վայրկեան առաջ մեկնած էր տունէն առնելով տան վարձը։

ԿՐԻԲԻ ՍԻԵՐՆԵՐ

Լաթաքիոյ մէջ կրիբը սկսած է մեծ աւերներ գործել։ Կը հասնի որ օրական 30 հոգի կը վարակուին եւ 7—8 հոգի կը մեռնին, որոնց մեծ մասը կրիբէ։ Լաթաքիոյ թերթերը կը գրեն թէ՛ նոյն իսկ օր մը 13 մահեր պատահած են։

Լիբանանի բոլոր մասերուն մէջ դեռ կը շարունակուին կրիբի աւերները։

ԲԱԽՈՒՄ ԹԻՒՐՔ ՈՒԺԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Հալէպ հրատարակուող «Նահաւէլ Հալէպիէ» թերթը կը գրէ որ Քիլիսի ենթակայ Ճըրմա պէյ գիւղին մէջ ընդհարում մը տեղի ունեցած է Թիւրք զինուորներու եւ Սուրիացի մաքսանենգներու միջեւ։ Թիւրքական ուժերը, համաձայն սոյն թերթի տեղեկութեանց, ստիպուած են փախուստի դիմելու հանի մը վիրաւոր ձգելէ վերջ։

ՄԵԹՐ ՀԱՃԵՄԻ ՆՈՐ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Հանրածանօթ փաստաբան Ազիզ Էլ Հաճէմ որու գրասենեակը կը գտնուէր Նախապէս Խան Անթուանի մէջ, փոխած է նոր գրասենեակ մը աւելի ընդարձակ ու շքեղ, Ալէմպի պողոտայի վրայ, Նուսուլիի շէնքին մէջ։

Իր թերթին յարգելի եւ աշխատակից Մէթր Խոսրով Թիւրքիւնեան, որ կը գործակցէր Մէթր Ազիզ Էլ Հաճէմին, նոյնպէս տեղափոխուած է վերջինիս հետ իր նոր գրասենեակը։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Դամասկոսէն պ. պ. Արմենակ Պասկեր... եւ Հրանդ Կեվէրկ... 50 սուրիական դահեկան կը նուիրեն Հ. Օգնութեան Խաչին պ. Մինրան Տէր Ստեփանեանի ծանախօսութեան առթիւ։ Պ. Պ. Աւետիս Լօռիանեան եւ Կարապետ Գալֆեան 50 ական սուրիական դահեկան կը նուիրեն միեւնոյն նպատակին պ. Անանիա Տաքեանի ամուսնութեան առթիւ։

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱԶԻՐԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Տէր եւ Տիկին Միսաք Ազիրեան, իրենց զաւկին պ. Գառնիկ Ազիրեանի ամուսնութեան ուրախ առիթով հետեւեալ նուիրատուութիւնները կ'ընեն.

1500 Ս.Դ. Ս. Նշան Ազգ. Վ.րժարանին.
1000 » Մամրլիքէնի բուժխանոցի
1000 » Եկեղեցասէր Միութեան
1000 » «Ազդակ»ին
1000 » Ս. Նշան եկեղեցիին

*

Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Յ. Խայեան իրենց դստեր ամուսնութեան առթիւ 600 ս. դ. կը նուիրեն Եկեղեցասէր Տիկնանց Միութեան։

Սրտանց Ազգ. Առաջնորդարանէն։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Միսաք Ազիրեան պիտի ունենան յայտնելու իրենց ազգականներուն եւ բարեկամներուն որ յառաջիկայ Փետր. ամսոյն 15-16ին պիտի ընդունին օրհնաւորական այցելութիւնները։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լաթաքիոյէն Գ. Ցարուքեան Աօրգեան Խմբագրութեանս միջոցաւ 300 ս. դ. կը նուիրէ *Մամրլիքէնի* բուժխանոցին։

Սրտանց Խմբագրութենէս։

*

Տիար Տոքթ.Գ. Վարդապետեան Տոքթ. Ա. Գօնեալեանի եւ Պ. Գ. Ա. Ազիրեանի ամուսնութեանց առթիւ 150ական ս. դ. կը նուիրէ Հայ Ճեմարանին եւ Ս. Նշան Ազգ. Վարժարանին։

Սրտանց Խմբագրութենէս։

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏԷՐԵՐՈՒ ԴԷՄ ՊՈՅՔՈԹԱԺ

Խումբ մը վարձակալներ կիրակի օր գումարուած են պ. Ժօզէֆ Զախիայի բնակարանը եւ գոյութիւն ունեցող վարձագիններու ուսումնասիրած։

ՏՈՔԹ. Ա. ԳՕՆԵԱԼԵԱՆ
ՕՐ. ՆՈՒԱՐԴ ԳԱԶԱԶԵԱՆ
ամուսնացեալք
28 Յունվ. 1932 Պէյրութ

ՏՈՔԹ. Ա. ԳՕՆԵԱԼԵԱՆԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Առջի օր Ս. Նշան եկեղեցիի մէջ տեղի ունեցաւ պսակադրութեան խորհուրդը «Ազդակ»ի աշխատակից եւ մեր բարեկամ Տոքթ.Ա. Գօնեալեանի։ Բարեկամներու ստուար բազմութիւն մը լեցուցած էր Ս. Նշան եկեղեցին։ Լիբանանի Կաթ. Փոխանորդ Գեր. Կարօեան Սրբազան կատարեց պսակի խորհուրդը, ընկերակցութեամբ քահանայ հայրերու, եւ աւուր պատշաճի քարոզով մը օրհնեց մաղթանքներ ուղղեց նորապսակներուն։

Մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները։

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒՄ

Գ. Յովհաննէս Պաղտասարեան իր նախկին ատեղը փոխելով հաստատուած է, փողոց Ճօրճ Փիքօ թիւ 215։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ
29 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1932

	Սուրիկ
Եգիպտ. Թղթադր.	150
Անգլիկն »	439
Տոլար »	126
Թրքական »	58
Դանէ Օսմանեան	130
Իտալական Լիր 100	640
Յունակն. Տրախմի 10	130
Անգլ. ոսկի	604
Ֆրանս. »	480
Օսման. ,,	547
Արծաթ մէճիտ	29
Գրէտի Ֆօնս. Ա. Քէ.	480
,, Բ.	285
,, ,, Գ.	283

Մեծերեան եղբարք Րիւ Ֆօշ
Թելեֆոն՝ 5-19

Համազգային Ընկերութեան Կից

«Խնայողութեան եւ փոխադարձ Վարկի Ընկերութեան» վերջին նիստին շարունակութիւնը տեղի պիտի ունենայ Յունուար 30ի շաբաթ իրիկունը ժամը 8ին Հայ Ճեմարանի վարի սրահին մէջ։

Ամեն անոնք, որ կը հետաքրքրուին եւ կը ցանկան մօտիկէն ծանօթանալ այս նոր ձեռնարկին, կրնան ներկայ գտնուիլ ժողովին, այլեւ մասնակցիլ եթէ կը կամենան։

Etablissement J. HEKIMIAN FILS
(Maison fondée en 1877)
56 Rue FAUBOURG SAINT HONORE - **PARIS (VIIIe)**
Առեւտրական ռեւ է գործի համար
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ. ՆԻՒԹ ԿԱՄ ԳՈՐԾԻՔ
կրնայ հայթայթել ամենանպաստաւոր գիներով
Հեռագրական Հասցէ Efi-Elyseding - Paris - 123

ՖՕԹՕ ՀՐԱՋ

Անոնք որ կ'ուզեն վերջին Նորաձեւութեանց համաձայն Նուրբ եւ ճաշակաւոր լուսանկարներ ունենալ, առանց վարանումի թող դիմեն Մաարաթ փողոց, Նորակառոյց Խորհրդարանի ճիշդ դիմացի շէնքին երկրորդ յարկաբաժնի վրայ, նորբացուած ՖՕԹՕ—ՀՐԱՋ Աթէլիէին, որ ունի ելեքտրականութեան առանձին բաժին մը եւս, որով առանց նկատի ունենալու օդն ու ժամանակը՝ կարելի է գոհացում տալ ամէնանրբաճաշակներուն իսկ։

ԱՅՑԵԼԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

խնդրեց անիկա։

— Դուք յեղափոխակա՞ն էք, հարցուցին անոնք։

— Ո՛չ, պատասխանեց Անդրանիկ, գաղթական եմ, փաչափորթ չունիմ, ատոր համար կը հարցնեմ։

— Շատ դժուար է առանց փասփորթ ապրիլ Ռուսաստանի մէջ յարեցին անոնք։

Անդրանիկ զայրացաւ այդ աւելորդ խօսքերուն վրայ և՛ գոչեց.

— Հասցէ մը կուտա՞ք թէ ոչ։ Ես հասցէ մը կ'ուզեմ, եթէ չունիք, երթաք բարով։

— Մենք հասցէ չունինք, պատասխանեց մէկը և դառնալով իր ընկերներուն ըսաւ.— ո՛վ գիտէ ի՛նչ ճանավար է, մտիկ մ'ըրէք։

— Սրիկայ Հայեր էք դուք, վերջացուց Անդրանիկ և չարունակեց ճամբան։

Քիչ յետոյ հանդիպեցաւ ծերունի թաթար մը։

— Մինչեւ Կարս քանի՞ ժամ կայ, հարցուց Անդրանիկ, Թուրքերէն լեզուով։

— Երկու ժամ, պատասխանեց ծերունի թաթարը,

Անդրանիկ ժամուկէսէն հասաւ Կարս, երբ արդէն բոլորովին մթներ էր և փողոցներու մէջ քիչ մարդիկ կը նշմարուէին։

Մոռցայ ըսելու, որ քաղաք չմտած Անդրանիկ փորեց հողը և իր զէնքը պահեց հողին տակը և խնամքով ծածկելէ յետոյ՝ քարերով նշան դրաւ վրան։

Ընկերներուն համար այնքան պարզ կը լինի, որ Անդրանիկ միտքը դրած է փախչիլ և պիտի փախչի։

Բայց անոնք կը սկսին վախնալ.

— Մի՛ գուցէ՛ Անդրանիկի յանդգնութիւնը վտանգ մը սպառնայ իրենց կեանքին, կը մտածեն անոնք։

— Կ'աղաչենք քեզի փախուստ չփորձել։

— Ես պիտի փախչիմ, ձեզի հետ ի՞նչ գործ ունիմ։ Եթէ բռնեն ինձ պիտի բռնեն և վտանգը ինձ համար է, դուք ոչ մի բանի մի խառնուիք, կը վերջացնէ Անդրանիկ։

— Բայց դուն բարոյական իրաւունք չունիս քու ընկերներդ վտանգելու կը յարէ մէկը գիժելով բարոյական-երեւակայական օրէնքներուն։

— Բայց դուք բարոյական ոչ մէկ իրաւունք ունիք ինձ պահելու, այս ախոռին մէջ և ենթակայ ընելու անպէտք ռուսի մը քմահաճոյքներուն։ կը վերջացնէ Անդրանիկ։

Ընկերները կը կարծէին որ Անդրանիկ պիտի բարձրանայ ախոռի առաստաղին վրայ գտնուած լուսամուտը և պիտի փորձէ կոտրել և բարձրանալ տանիքը և անկէց խոյս տալ։

Եւ կը զարմանային, որ Անդրանիկ ոչ մի փորձ չըներ այդ ուղղութեամբ։

Անդրանիկ ախոռին մէջ պտոյտներ կուտար վեր վար։

Քանի անգամ հետաքրքրութեամբ դիտեց դուռը և ինքն իրեն ծիծաղեց։

Սովորութիւն էր, որ առաւօտուն մութին ու լուսաւուն, պահակը կը բանար դուռը, բանտարկեալները կը կանչէր դուրս և աւելել կուտար բակը։

Որովհետեւ այդ իր գործն էր, գիտամութին ու լուսուն ընել կուտար, որպէսզի իրմէ մեծաւորները

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԹՈՒՐՔԵՒՊԱՐՍԻԿ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԱԾ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ ԱՅՍՕՐ ՊԱՂՏԱՍ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Թէհրան, 27.—(Անթելով սուրհանդակ ն).— Թուրք և պարսիկ սահմանագլուխներու խնդիրը կատարելապէս լուծուած է և այդ մասին պատրաստուած դաշնագիրը ստորագրուած է այս իրիկուն (երէկ) արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյի և Պարսիկ արտաքին գործոց նախարար Ֆէրուգի խանի կողմէ:

Թրքական դեսպան Խուսրէվ պէյի և պարսիկ կառավարութեան միջև սահմանագլխի խնդրոց մասին սկսուած բանակցութիւններ արդէն արտաքին գործավարի ուղեւորութեան նախօրեակին իրենց վերջնական փուլին մէջ մըտած էին։ Միայն մէկ երկու կէտեր մնացած էին վիճելի, որոնք ևս երկուստեք համաձայնութեամբ կարգադրուած և այլ ևս արգելք մը չէ մնացած դաշնագիրը ստորագրելու։ Թէվֆիգ Րիւշտի պէյ և հետեւորդներ վաղը շաբաթ (այսօր) օդանաւով Պաղտատ պիտի մեկնին։

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՍԱՆ ՍԱԼՎԱՏՕՐԻ ՄԷՋ

Բօս ա'Էսբանեբ, —Ստացուած անթել հեռագիրներու համաձայն, Սան Սալվատորի խլրտումները պատճառ եղած են հազար հոգիի մահուան:

Հարիւրաւոր կիներ ապաստանած էն նաւահանգիստ խարսխող շոգենաւերուն մէջ։

ՄԱՆՋՈՒՐԻԱԿԱՆ ՎԷՃ

Թոքիօ.—Խարպինէն կը հեռագրուի թէ Արևելեան Չինաստանի երկաթուղիներու հրամանատար Զօրավար Բինկ Շաօ յարձակած է Խարպինի չինական թաղը եղող Ֆուծիէնի վրայ։ Զինացի 30 ոստիկաններ և ժողովուրդէն 20 հոգի սպաննուած են եղեր կռուի մէջ և քաղաքը աւարի տրուած է։

Ժընէվ.— Պ. Բօլ Պօնքուռ և իր պաշտօնակիցները խըստիւ անդացին պ.պ. Եէնի և Սաթօյի մօտ որպէսզի իրենց կառավարութիւնները անգիլեն վէճի ամէն նոր ծաւալումը։

Պետութեանց ներկայացուցիչներ անոնց պարզեցին այն ամէն տեսակ տխուր հետեւանքները և բարդութիւնները զորս առաջ պիտի բերէին Շանկայի շրջանին մէջ կատարուած պատերազմական գործողութիւններ. պ.պ. Եէն և Սաթօ պատասխանեցին միայն թէ խնդիրը պիտի հաղորդեն իրենց կառավարութեանց։

Շանկայէն Ժընեվ հասած լուրերը այս երեկոյ կը մատնանշեն յարաբերութեանց որոշ բարւոքումը, և լաւ տպաւորութիւն ձգեցին հետեւաբար։ Ազգաց Ժողովի խորհուրդը մօտէն պիտի հետևի կացութեան զարգացման։

Պ. ԲՈՒԱՆԳԱՐԷԻ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ՄԷԿ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

Բարիզ.— Գուէնոս Այրէս լոյս տեսնող «Էքսէլսիոր» և «Նասիօն» թերթերը կը հրատարակեն պ. Բուանգարէի մէկ յօդուածը որը յիշել կուտայ թէ իրականութեան մէջ Ֆրանսան երկար ատենէ ի վեր 'ի նպաստ Գերմանիոյ վաղ անցաւ Վէրսայլի դաշնագրին տրամադրութենէն ունեցած իրաւունքներուն մեծ մասը։

Եունկի յատակագծի մասին պ. Բուանգարէ կը գրէ «Մենք կընտրենք փոխադարձ կատարեալ անկախութիւնը հասուն կերպով ուսումնասիրուած համաձայնութիւն մը ինկատի ունենալով երկու կողմերու շահերը: Եթէ այդպիսի պայմանագրութիւններ ալ դառնան թուղթի քուրջեր ազգերու միջև յարաբերութիւններ ինչ պիտի ըլլան, ինչ պիտի ըլլայ քաղաքակրթութիւնը»։

ԴՈՒՆ ՔԵԶԻ ՕԳՆԷ ԵՒ ԱՍՏՂԸ ՔԵԶԻ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՍՏՂԸ
(L'ETOILE du FOYER)

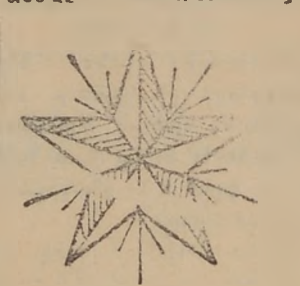

Առեւտրական և երկրագործական մոզովրդային վարկի հաստատութիւն Անանուն ընկերութիւն.— դրամագլուխ՝ 3,000,000 ֆրնք. որ կրնայ 3.000,000,000 ֆրնքի բարձրացուիլ վարչական խորհուրդի պարզ որոշումովը։

Կեդրոնատեղի.— 137 Boulevard Sebastopol - Paris

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Արեւելեան պետութեանց Սամոյ Օրֆիի շէնք, Պուրճ, Պէյրութ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

Ապահովի պարտամուրհակնե

ՕԺԻՏ

Սրաշխաւորեալ տոկոս 6%. Ասկէ զատ մասնակցութիւն ընկերութեան շահերուն։

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԲԱՑՈՒՄ

կալուածի վրայ փոխատուութիւնք՝

վճարելի 10—15—20 տարիէն. որոշուած պայմանաժամէն առաջ ուզողը կրնայ վճարել:

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը ներկայիս 75,000է աւելի անդամ ունի։ Մինչև 1 Ապրիլ 1931 Ընտանիքին Աստղը 135 միլիոն փոխ տուած է, գրաւով 500 միլիոնէ աւելի արժէք ունեցող անշարժ կալուածներու վրայ։

Ամէն բացատրութիւն ուղղել՝ B.P. 821, Beyrouth

VALDA

ԵՐԳԻՉՆԵՐԸ ԲԵՄԲԱՍԱՑՆԵՐԸ ԵՒ ԲՈՒՌ ՍՄԲՔՈՒՆԵՐԸ ՓՈՐՁԵԼՈՒ ԵՆ ՄԻԱՅՆ

-ԲԱՍԹԻԼ ՎԱԼՏԱ-ները

ՍՈՑՆ ԲԱՍԹԻԼՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԱԶԴԵՑԻԿ ԵՆ ԵՒ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՐՕՔԻՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պահանջեցէ՛ք ՎԱԼՏԱ *անունը կրող տուփերը*

Ներկայացուցիչ՝ ՄԱՐՏԱ Եղբարք

Փոստարկղ թիւ 445

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՏՕՔԹ. Բ. ԳՈՒԼԱԳԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Կը դարմանէ գիտական ամենավերջին մեթոտներով, թոքերու, ստամոքսի, աղիքներու լեարդի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ: Հին եւ նոր յերմամիզութիւնը իր բոլոր բարդութիւններով, ինչպէս նաեւ Ֆրանկ-ախտ եւ մորթային հիւանդութիւններ:

Արագ, արմատական եւ բարեխիղճ դարմանում:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, բացի կիրակիէ, իր նախկին դարմանատան մէջ. ժամը 8—12 եւ 2—6ու մասնաւոր ժամադրութեամբ։

Երեքշաբթի օրերը, ժամը 2—5 վկաներ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒ ՁՐԻ

Ժօրժ Հաշշէ փողոց՝ թիւ 8

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ԷԷՆԻՔՈՍԾՈՒԵԱՆ

(Նախկին ընդ. բժիշկ Պէյրութի Ամերիկ. հիւանդանոցի)

Իր նոր դարմանատունը կը գտնուի Ալէնպի փողոց (Նախկին Մաարաա), Լիբանանեան խորհրդարանի ներսկասուոյ դէմը, քթին ճիշդ դիմաց, երկրորդ յարկ։

Ընդունելութեան ժամեր.— Կէսօրէ առաջ ժամը 9—12, կէսօրէ վերջ 2—6։

ՉՔԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՄԻՇՏ ՁՐԻ։

ՏՕՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԻՐԿԻՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat Նախկին Interne եւ այժմեան օգնական՝ *ՄԱՄՆԱԳԷՏ բժիշկ, ԱՉՔԻ, ՔԹԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ԱԿԱՆՋԻ և ԳԼԽՈՅ* Ֆրանսական հիւանդանոցի հիւանդութիւններու բաժնին:

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 2—6

Իր նոր դարմանատունը rue de Damas, No. 15

Հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունի եւ ռաբօրով:

Աղքատ հիւանդները ձրի դարմանուած, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատանը մէջ։

Կարի եւ Ձեւագիտութեան Դասընթացք

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ԵՐԱՄԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԴԵՐՁԱԿՈՒՀԻ

ԲԱՐԻԶԷՆ ԵՒ ՎԱՇԻՆԿԹՕՆԷՆ

Կարի եւ ձեւագիտութեան մասնագիտուհի, Տիկին Մառի Երամեան կը վերադառնայ իր արհեստանոցը, Մեծ Սէրայի դիմացը Նօ. 78 սան երկրորդ յարկը:

Երէք ամսուան միջոցին կը սորվեցնէ ամենավերջին նորաձեւութեամբ, կար եւ ձեւագիտութիւն իր բոլոր բարդութիւններով եւ արդիական միջոցներով, Droit-fils մեթոտով: Իր աշակերտուհիները կ'օժտէ Բարիզի աշխարհածանօթ Académie Daydou վկայականով։

ՍԹՈՒՆՏԱՐՏ *կօշիկները միշտ ամենալաւ, ամենադիմացկուն, ամենաաժան եւ ամենագեղեցիկներն են.*

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՆԱՃԱՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՄԵԾ ՕՔՔԱԶԻՕՆ

25 Օրուայ Միջոցին Սկսած 1932

20 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՓԵՏՐՎԱՐ 5

1000ԻՆ 10-30 ԶԵՂՉ ԳԻՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

ԱՌԻԹԸ ՄԻ ԿՈՐՍՆՑՆԷՔ

Անձամբ եւ առանձ ծախսի մաքրեցէք

ՁԵՐ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

Ինչ հարկ այլեւս հագուստները մաքրել տալու համար ծախք ընելու, երբ կայ հրաշալի նոր գիւտ մը

ԼԻՒՍԷՆ (LUCIN)

ՍՌԱՆՑ ԼՈՒԱԼՈՒ, ՊԱՐԶԱՊԷՍ ԽՈՉԱՆԱԿԵԼՈՎ

ԿԸ ՄԱՔՐԷ ՈՒ ՆՈՐ ԿԸ ԴԱՐՁՆԷ

բամպակէ, բուրդէ, ամէն տեսակ կերպաս, հագուստ եւ նկարուածեղէն ինչպէս նաեւ գորգ, կարասիներ, կերպասներ, ձմեռուան ձեռնոցներ, եւայլն, եւայլն, առանց կերպասին վնասելու։ ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԵՒ ՀԱՄՈԶՈՒԵՑԷՔ.

Տուփը կ'արժէ 25 ս. դհկ. միայն.

Մէկ տուփով կարելի է շատ կտոր մաքրել։

50 ս. դհկ. դրկողին 2 տուփ իր դրկուի՝ փոստի ծախսը մեր վրայ։ Վաճառորդներուն եւ մեծաքանակ գնողներուն մասնաւոր զեղչ։ Դիմել՝

Մ. ԿԱՊՐԱՇ ի Պօրսա—Պէյրութ (B. P. 422) կամ *ՅԱԿՈԲ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ,* սեղանաւոր, Ֆօշ փողոց, *Պէյրութ։*

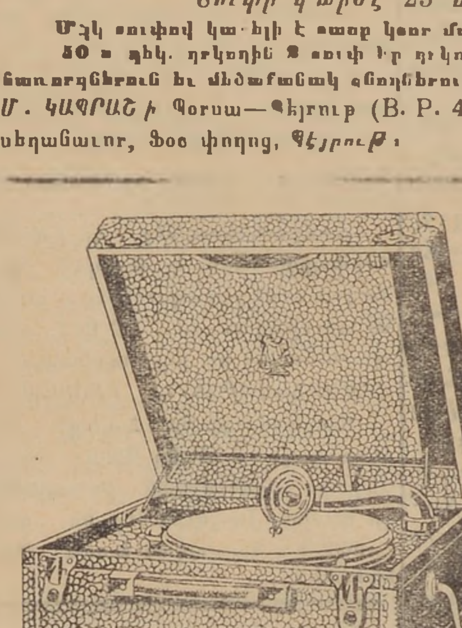

Տոկուն շինուած

Վայելուչ տեսք

Հնչուն եւ քնքուշ ձայն

Անոնք յատկանիշներ՝

ՈՐՈՆՑՄՈՎ ԿԸ ՋԱՏՈՐՈՇՈՒԻՆ

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐԸ

Պատրաստուած վերջին կատարելագործեալ դրութեամբ, Անգլ. ամենամեծ եւ ամենահին ընկերութեան կողմէ

APOLLO GRAMOPHONE Co. Ltd (of London)

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՕՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐԸ !!!

Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անգամ մը այցելեցէք MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH

Փորձեցէք եւ ինքնին ամէն ձեւի, ամէն ոճի եւ ամէն չափի գեղեցիկ ֆոնոններ, վճարումի դիւրութիւն։

Ընդհ. ներկայացուցիչներ՝ Սուրիոյ, Պաղեստինի, Անդրյորդանանի, Միջագետքի եւ Եգիպտոսի.— ՍԻՆԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

SINANIAN FRÈRES, Boîte Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

« Time is money »

Ժամանակը ոսկի է

ԶԷՆԻԹ

ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

անզուգական յատկութիւններուն ձեզի՝ դրամ կը տնտեսէ առանց դժուարութեան, կարելիութիւն տալով խնայելու ձեր ոյժերը անգամ:

Ունինք ժամացոյցներու ամբողջ տարազ, ոսկի, արծաթ թէ նիքէլ, կիներու եւ այրերու համար:

Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ **ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ** (Ֆօշ փողոց)

Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դրան կից:

Կեանքի աղուորեան դեղ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ անհանգստ նուագը ձեր տան մէջ:

ՕՏԷՕՆ

Սկաւառակի եւ ֆոնոի յայտնի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հաճոյքը:

Գնեցէք **ՕՏԷՕՆ** *ֆօնօ մը*

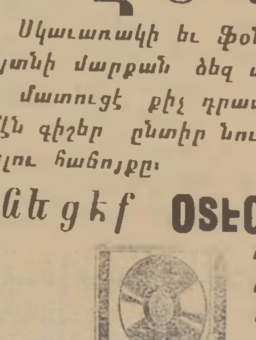

որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ նչորհիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կըրնաք ամէն իրիկուն, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով:

Այլեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդէս, այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միայն միջոցն է կեանքի աղուորեան դեղ ինքնապաշտպանուելու:

18

չնկատէին։

Անդրանիկ կը սպասէր այդ գործողութեան։

Բայց դժբախտաբար կ'ուշանար։

Պահակը փոխուած էր և նորը այդ սովորութիւնը չէր գիտեր։

Սպասեցին և դուռը չբացուեցաւ, ոչ ոք չելաւ գիրենք աւլելու հրաւիրել։

Առաւօտ արդէն բոլորովին լոյս էր՝ երբ դուռը բացին և սովորական տաք ջուրը տուին իբրև թէյ։

Անդրանիկի ընկերները ուրախացան, որ գիշերը անցաւ անվտանգ, բայց երբեք չիմացան թէ Անդրանիկ կը սպասէր աւլելու համար դուրս գալուն՝ իր վճռածը իրագործելու համար։

Անցան մէկ քանի օրեր։

Անդրանիկի մէջ գայրոյթը աւելի խորացաւ և աւելի վճռական դարձուց զինքը։

Հին պահակին հերթը նորէն եկաւ.

Առաւօտ դուռը բացուեցաւ և աւլելու հրաւիրուեցան մեր բանտարկեալները։

Անդրանիկ առաջինը դուրս ելաւ, բայց պահակը չնկատեց, որ Անդրանիկը իր ծրարը կապած էր իր կըռնակը իբր թէ բանտէն արդէն աղտ կը թողուէր։

Ընկերներն ալ քունէրնէն նոր արթնցած ըլլալով չէին նշմարած Անդրանիկի պատրաստութիւնը, այլ ևս մոռցած էին, որ Անդրանիկը վճռած էր փախչիլ։

Մէկ քանի օր ուշանալուն համար, անոնք կարծած էին որ Անդրանիկ թողուց այդ մտադրութիւնը և նոյն իսկ կարծած էին, որ պլըծ կը փչէ իրենց աչքին։

Պահակին մաքէն անգամ չէր անցներ թէ այդ գաղթականներուն մէջ ապագայ յեղափոխական ռազմագէտը կը քնանար։

Անհոգ և անվախ հրաւիրեց դուրս և զէնքը մէկ

19

կողմ թողած՝ աւելները երկարեց գաղթականներուն։

Անդրանիկ աւելը առնելու պէս խոթեց պահակին աչքերը և խոյացաւ գէպի հրացանը, որ դրուած էր իրենց բանտ ծառայող ախոռի պատն ի վեր։ Առաւ հրացանը, կոթովը մէկ հատ իջեցուց գանկին և փախաւ զէնքը ձեռքին։

Պահակը նոյնհետայն ինկաւ գետին կիսամեռ վիճակի մէջ։

Անդրանիկ թակէն ելաւ դուրս։

Առաւօտ կանուխ էր և ոչ ոք չկար փողոցին մէջ։

Հինգ վայրկեանէն անիկա գիւղէն դուրս էր։

Բռնեց ճանապարհ մը և սկսաւ քալել։

Անդրանիկ հեռուէն նշմարեց քալող ստուերներ։

— Զէնքս պիտի տեսնեն, մտածեց անիկա։

Եւ որոշեց բանով մը ծածկել։ Նստաւ գետին, հանեց իր մէջքի կարմիր գօտին և փաթթեց զէնքին վրայ։

Դարձեալ սկսաւ քալել։

— Պէտք չէ ճանապարհէն շեղիլ կասկած չյարուցանելու համար, մտածեց Անդրանիկ։

Ստուերները մօտեցան։

Հայեր էին։

Անդրանիկ մօտեցաւ անոնց, հարցուց Կարս տանող ճանապարհը։

— Այս ճամբան ուղիղ Կարս կը տանի, պատասխանեցին անոնք, իրարու երես նայելով։

— Ո՞ր տեղէն կուգաք, հարցուցին անոնք։

— Պաթումէն, պատասխանեց Անդրանիկ։

Բոլորն ալ լռեցին։

Անդրանիկը եղաւ առաջին անգամ լռութիւնը խըզողը։

— Ինծի կարո՞ղ էք, հացէ մը տալ, որ անոր մօտ երթամ և չճինամ ռուսիկաններուն ձեռքը,